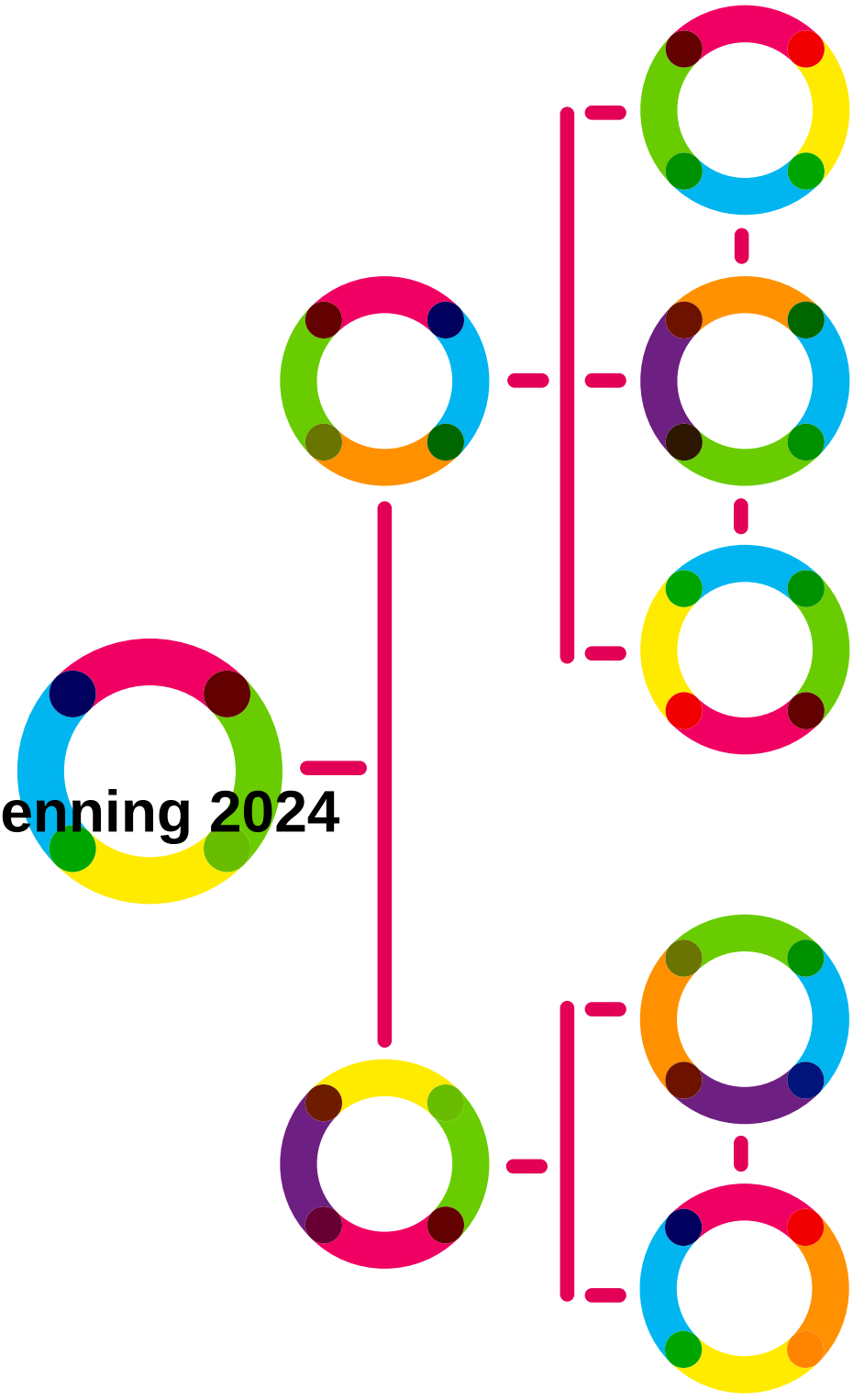
Rapport

Trendverkenning 2024



Gemeente ***Stein***

VOORWOORD

De Trendverkenning 2024 is een achtergronddocument dat wordt gebruikt voor het actualiseren van de Strategische Toekomstvisie van de gemeente Stein. In 2017 is bij het opstellen van de huidige Strategische Toekomstvisie 2018-2022 ook trendverkenning uitgevoerd.

De gemeente Stein is een gemeente waarbij de komende jaren het inwonersaantal zal afnemen door vergrijzing en ontgroening, dat leidt tot uitdagingen in onder andere onze voorzieningen, maar ook het arbeidspotentieel of het aantal mensen dat werk kan verrichten. Dat leidt tot risico's voor onze economie. De komende jaren zal onze economie zich nog meer specialiseren in een 24/7 beleveniseconomie

Het is van belang om met regelmaat de externe omgeving te scannen om zo tijdig in te spelen op veranderingen die van invloed zijn op onze strategische toekomstvisie 2040 en de daarvan afgeleide ambities die wij vertalen in ons beleid.

Doelen en doelstellingen meetbaar maken op basis van data
Trends kunnen niet helemaal gemeten worden met data, maar data geeft wel een goed indicatie voor trends- en ontwikkelingen en te voorspellen uitkomsten. Vanaf 2025 gaan we dat iedere twee jaar uitgebreid doen op basis van de monitor brede welvaart waarbij we zowel op gemeentelijk niveau als op wijkniveau een analyse gaan maken op basis van data. En de komende 2 jaren werken we onze doelstellingen verder uit naar SMART- geformuleerde doelstellingen die we meetbaar willen maken. Voor deze trendverkenning zijn landelijke trends en ontwikkelingen als basis genomen, waarbij we hebben gekeken naar de toepasbaarheid van de trends op regionaal en lokaal niveau.

De trendanalyse 2024
Naast achtergronddocument voor het actualiseren van de Strategische Toekomstvisie, kan de Trendverkenning dienen als input voor het coalitieakkoord na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026. Jaarlijks zijn wij van plan om een trendbrief te presenteren met daarin de verwachtte belangrijkste trends voor het komende jaar. Naast dat we de trends en ontwikkelingen beschrijven in dit document geven we tevens interessante kansen en denkrichtingen mee voor de gemeente Stein. De trendverkenning heeft onze toekomstdoelen zoals die in de strategische toekomstvisie zijn geformuleerd kracht bijgezet.

Stein, november 2024

Samenvatting

Doel trendverkenning

Het doel van de Trendverkenning 2024 is om de belangrijkste trends en ontwikkelingen op een rij te zetten. Deze trendverkenning wordt gebruikt als achtergronddocument ten behoeve van het actualiseren van de Strategische Toekomstvisie 2040 van de gemeente Stein.

Voor deze Trendverkenning 2024 zijn landelijke trends en ontwikkelingen als basis genomen. Een groot deel van deze trends en ontwikkelingen zijn direct van toepassing op de gemeente Stein. Daar waar nodig is voor de gemeente Stein een nadere toelichting opgenomen.

De Trendverkenning 2024 wordt gebruikt bij de verdere uitwerking van de missie toekomstdoelen van de gemeente Stein. Naast de trends en ontwikkelingen worden tevens opgaven, kansen, denk- en oplossingsrichtingen voor de gemeente Stein in het document beschreven. Het gaat hierbij uitdrukkelijk om mogelijke richtingen en keuzen die gemaakt *kunnen* worden op basis van beschreven trends en ontwikkelingen.

Veel van deze trends en ontwikkelingen zijn ook opgenomen in de brede welvaart monitor die voor de gemeente Stein in 2025 en 2027 zal worden uitgevoerd. Hiermee kunnen trends over de jaren heen op zowel gemeentelijk als wijkniveau inzichtelijk worden gemaakt.

Samenvatting trends en ontwikkelingen

In deze Trendverkenning 2024 worden in 7 hoofdstukken verschillende trends en ontwikkelingen beschreven. Het gaat om de volgende trends en ontwikkelingen:

1. Demografie	1.1 Aantal inwoners 1.2 Vergrijzing 1.3 Ontgroening 1.4 Migratie: emigratie en immigratie 1.5 Afname beroepsbevolking 1.6 Huishoudensverdunning 1.7 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen
2. Economie	2.1 Arbeidsmarkt 2.2 Soorten bedrijven 2.3 Transitie naar een circulaire economie 2.4 Beleveniseconomie en vrijetijdseconomie 2.5 E-commerce en winkelleegstand 2.6 Van maatschappelijke verantwoord ondernemen naar circulair ondernemerschap 2.7 Opgaven, Kansen en oplossingsrichtingen
3. Sociaal-maatschappelijke trends en ontwikkelingen	3.1 Bestaanszekerheid en groeiende kansen ongelijkheid 3.2 Sociale participatie en sociale samenhang 3.3 Gezondheid en beweging 3.4 Veiligheid en criminaliteit 3.5 Eenzaamheid en psychische klachten 3.6 Zorgkosten en zorgtransitie 3.7 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen
4. Technologie en kunstmatige intelligentie	4.1 Focus op informatiebeveiliging en privacy 4.2 Kunstmatige intelligentie

	4.3 SMART cities 4.4 Datagedreven werken 4.5 Robotisering 4.6 Autonoom transport 4.7 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen
5. Wonen en ruimte	5.1 Soorten woningen en woonbehoefte 5.2 Nieuwe woonvormen 5.3 Gevolgen klimaatverandering 5.4 Natuur en biodiversiteit 5.5 Landbouw en landelijke gebied 5.6 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen
6. Een duurzame samenleving	6.1 De duurzaamheidstransitie van grijs naar groen 6.2 Netcongestie 6.3 Electrische mobiliteit 6.4 Van bezit naar gebruik 6.5 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen
7. Bestuur en democratie	7.1 Democratie en rechtstaat onder druk 7.2 Meer lokale politiek 7.3 Decentralisatie rijkstaken naar gemeenten 7.4 Samenwerken 7.5 De gemeente Stein als werkgever 7.6 Een dienstverlenende gemeente 7.7 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen

Inleiding

De wereld om ons heen staat niet stil. Externe ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op en de toekomst laat zich moeilijk voorspellen. Het is daarom goed om met regelmaat onze omgeving te scannen op trends en ontwikkelingen. In deze Trendverkenning 2024 worden de belangrijkste actuele trends en ontwikkelingen beschreven.

Wat zijn trends nu eigenlijk?

Een trend is een constant patroon over een langere termijn. Een constant patroon is bijvoorbeeld een groei of een daling of een bepaalde cyclus die zich bij een bepaalde ontwikkeling blijft herhalen. Trends ontwikkelen zich niet lineair. Er kan sprake zijn van snelle groei in het begin waarna een periode komt van afnemende groei of een trendbreuk vanwege reacties en weerstand op een trend. Daarna kan een trend weer tot wasdom komen. Een trend is iets anders dan een hype. Een hype is een tijdelijk verschijnsel dat bovenmatig aandacht krijgt en uiteindelijk geen trend wordt die zich over een langere termijn doorzet.

Hoe is de trend verkenning 2024 tot stand gekomen?

Deze trend verkenning is gebaseerd op de trend verkenning zoals die in 2017 is opgesteld. Op basis van de DESTEP- methodiek. Daarnaast is er gebruik gemaakt van openbare databronnen. Voor onderdelen zijn die niet op gemeenteniveau verkrijgbaar en vaak zijn data sets ook verouderd. Een voorbeeld daarvan zijn de trends op gebied van werk en opleidingsniveau. In 2022 zijn hier de laatste statistische metingen voor geweest, welke om de twee jaar worden herhaald. Maar pas in 2025 beschikbaar zijn. Trends tekenen zich ook over de lange termijn af, wat van ons vraagt om juist over de lange termijn te meten. In 2025 gaan we dat doen op basis van de monitor brede welvaart. Die zullen we iedere twee jaar herhalen om trendmatige ontwikkelingen te kunnen zien.

Leeswijzer

Belangrijk is ook dat trends- en ontwikkelingen op zichzelf niet zo veel zeggen, daarvoor heb je duiding nodig. Wat betekent deze trends voor ons. Per hoofdstuk worden de belangrijkste trends en ontwikkelingen weergeven en de kansen, denk- en oplossingsrichtingen voor de gemeente Stein aangegeven. Hiervoor is de DESTEP-methodiek[1] gebruikt. Overigens wordt in deze trendverkenning qua definitie geen onderscheid gemaakt in trends en ontwikkelingen.

1. Demografie
2. Economie
3. Sociaal-Maatschappelijke trends en ontwikkelingen
4. Technologische ontwikkelingen
5. Wonen & Ruimte
6. Naar een duurzame samenleving

[1] Een methodiek om de macro-omgeving in kaart te brengen aan de hand van de volgende factoren: demografisch, economisch, sociaal-cultureel, technologisch, ecologisch en politiek-juridisch.

7. Bestuur en democratie

In elk hoofdstuk zijn per thema trends en ontwikkelingen beschreven. Elk hoofdstuk sluit af met opgaven, kansen, denk- en oplossingsrichtingen voor de gemeente Stein op strategisch niveau. Wat overigens niet betekent dat wij die meteen zullen oppakken. Ook is ervoor gekozen om de urgentie van bepaalde trends en ontwikkelingen ten opzicht te van elkaar niet weer te geven.

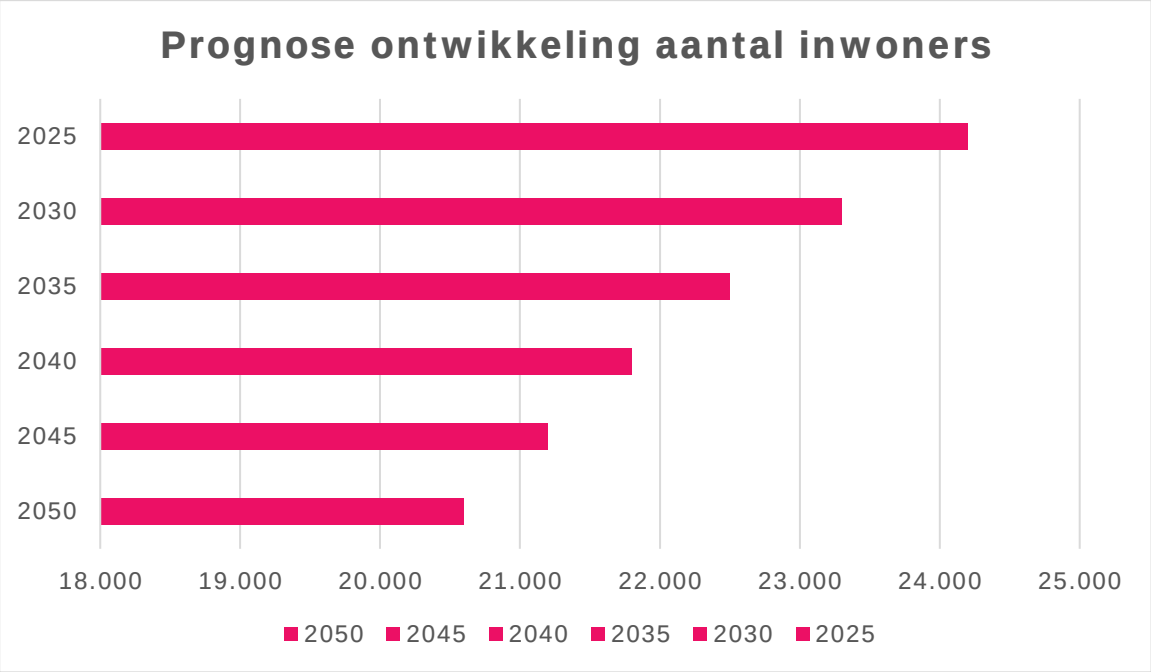
1. Demografie

Trends en ontwikkelingen met betrekking tot demografie zijn vrij goed voorspelbaar en zijn van grote invloed op o.a. wonen, maatschappelijke zorg, arbeid en voorzieningen. Bij demografische ontwikkelingen gaat het niet alleen om een kwantitatieve afname van de bevolking, maar juist de veranderende samenstelling van de bevolking. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste demografische trends en ontwikkelingen besproken. Waarbij we ons focussen op de ontwikkeling van het aantal inwoners, de samenstelling van de bevolking: vergrijzing en ontgroening, afname beroepsbevolking en de huishoudverdunning.

1.1 Aantal inwoners

In 1995 telde de gemeente Stein 26.776 inwoners. Het aantal van 26.776 inwoners is het hoogste aantal inwoners in de hele periode van 1995 tot en met 2024. In 2024 is het aantal gedaald tot 24.744 personen. Dit is een daling van 2.032 (-7,6%) ten opzichte van 1995, ten opzichte van het vorige jaar (2023) is het verschil -28 (-0,11%). Het aantal van 24.744 inwoners is het minimum in de hele periode waarover de inwonersdata beschikbaar zijn. De verwachting is dat het aantal inwoners in Stein de komende jaren nog verder afneemt en de krimp doorzet. Het CBS publiceerde in 2023 haar bovolkingsprognose en vermelde Stein daarbij als een van dé gemeenten waar de bevolking naar verwachting het sterkst zal dalen (Stein -9,5 procent) de komende jaren.

Prognose CBS[2]



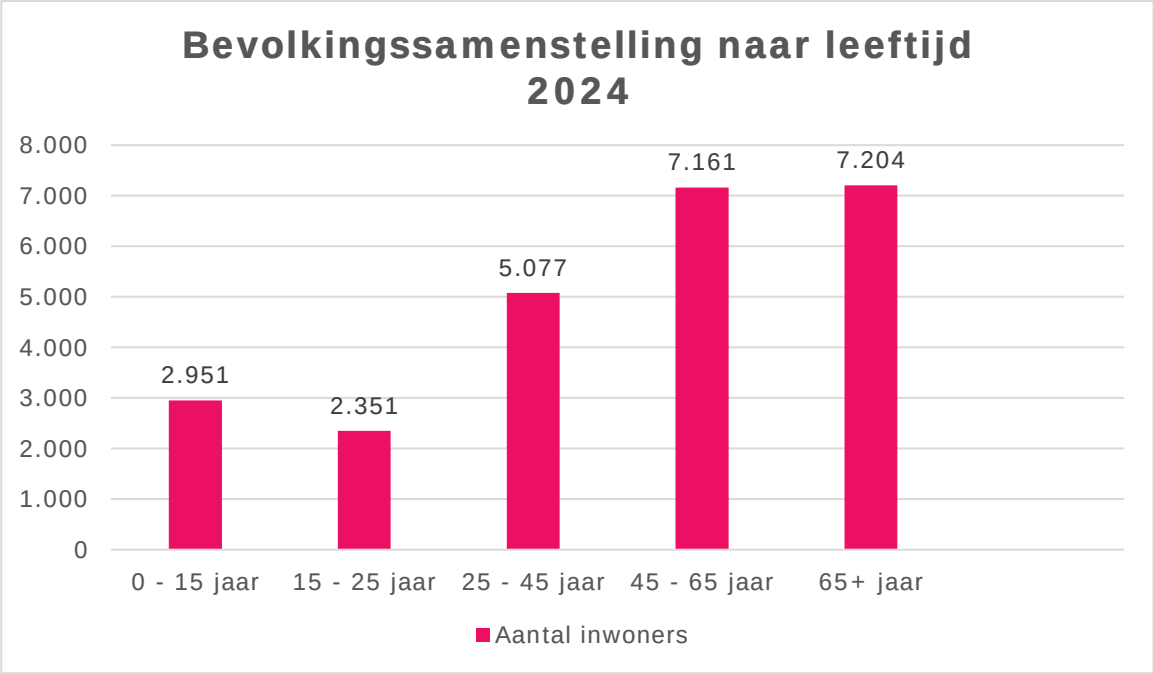
[2] CBS (2023), regionale prognose bevolkingsdaling 2023-2050

	Onderwerp		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stein (L.)	Bevolking aan het begin van de periode	aantal	25 059	24 987	24 961	25 007	24 875	24 803	24 772
	Levend geboren kinderen	aantal	176	172	183	189	215	181	163
	Overledenen	aantal	288	275	243	307	343	327	286
	Vestiging in de gemeente								
	Totale vestiging	aantal	1 013	1 044	1 056	943	1 027	1 119	1 038
	Vestiging vanuit een andere gemeente	aantal	906	966	944	884	941	923	926
	Immigratie	aantal	107	78	112	59	86	196	112
	Vertrek uit de gemeente								
	Totaal vertrek (incl. adm. correcties)	aantal	973	967	949	958	971	1 001	943
	Vertrek naar andere gemeente	aantal	879	868	869	882	858	834	845
	Emigratie inclusief adm. correcties	aantal	94	99	80	76	113	167	98
	Overige correcties	aantal	0	0	-1	1	0	-3	0
	Bevolkingsgroei								
	Bevolkingsgroei	aantal	-72	-26	46	-132	-72	-31	-28
	Bevolkingsgroei, relatief	%	-0,29	-0,10	0,18	-0,53	-0,29	-0,12	-0,11
	Bevolkingsgroei sinds 1 januari	aantal	-72	-26	46	-132	-72	-31	-28
	Bevolkingsgroei sinds 1 januari, rela...	%	-0,29	-0,10	0,18	-0,53	-0,29	-0,12	-0,11
	Bevolking aan het einde van de periode	aantal	24 987	24 961	25 007	24 875	24 803	24 772	24 744

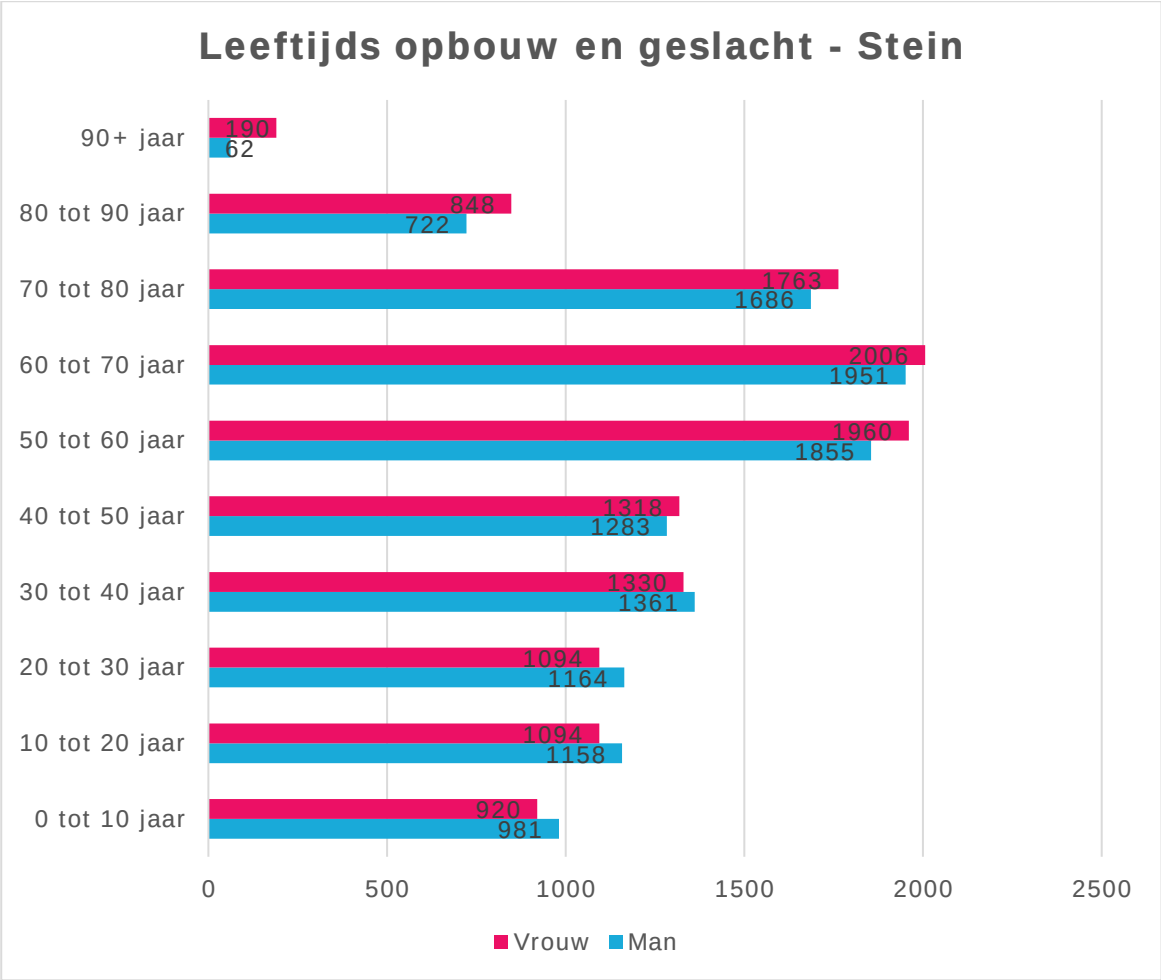
Bron: CBS

1.2 Vergrijzing

Vergrijzing wil zeggen dat de gemiddelde leeftijd van de bevolking stijgt en blijft stijgen. In 2016 lieten we onderstaand plaatje maken over de geprognotiseerde opbouw van Stein naar leeftijd.
Op 1 januari 2024 is onze bevolkingssamenstelling naar leeftijd als volgt verdeeld:



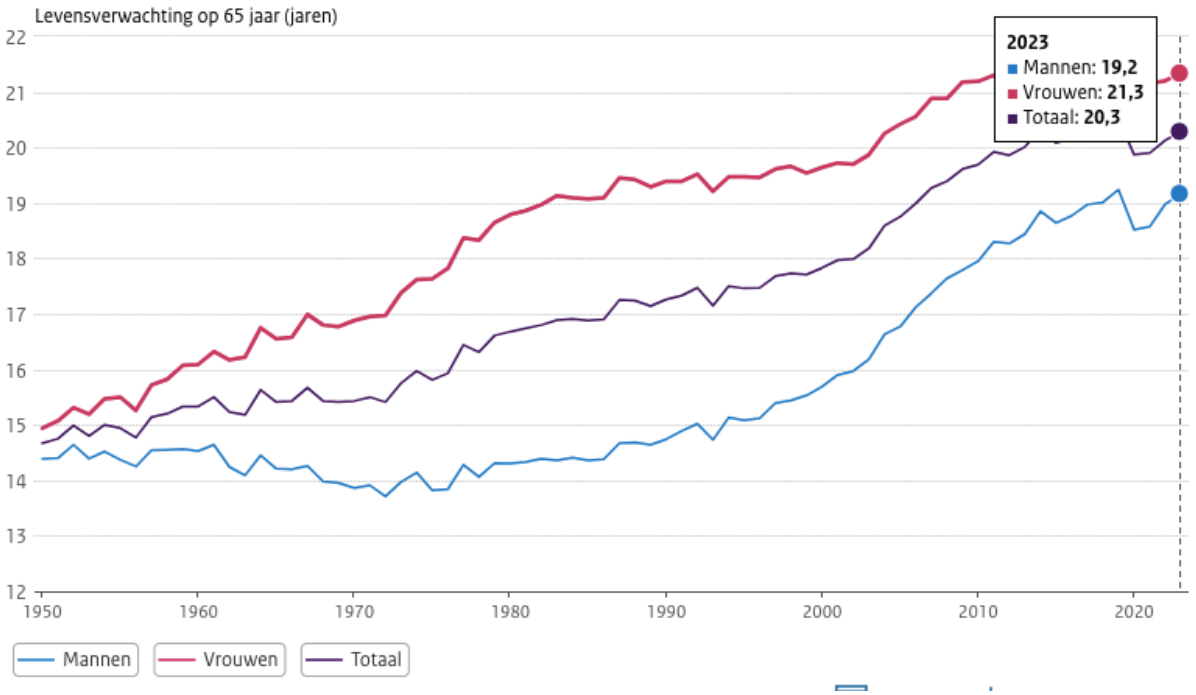
Als we nog specifieker kijken naar de leeftijdsopbouw en de verhouding man/vrouw levert dit voor 2024 het volgende beeld op:



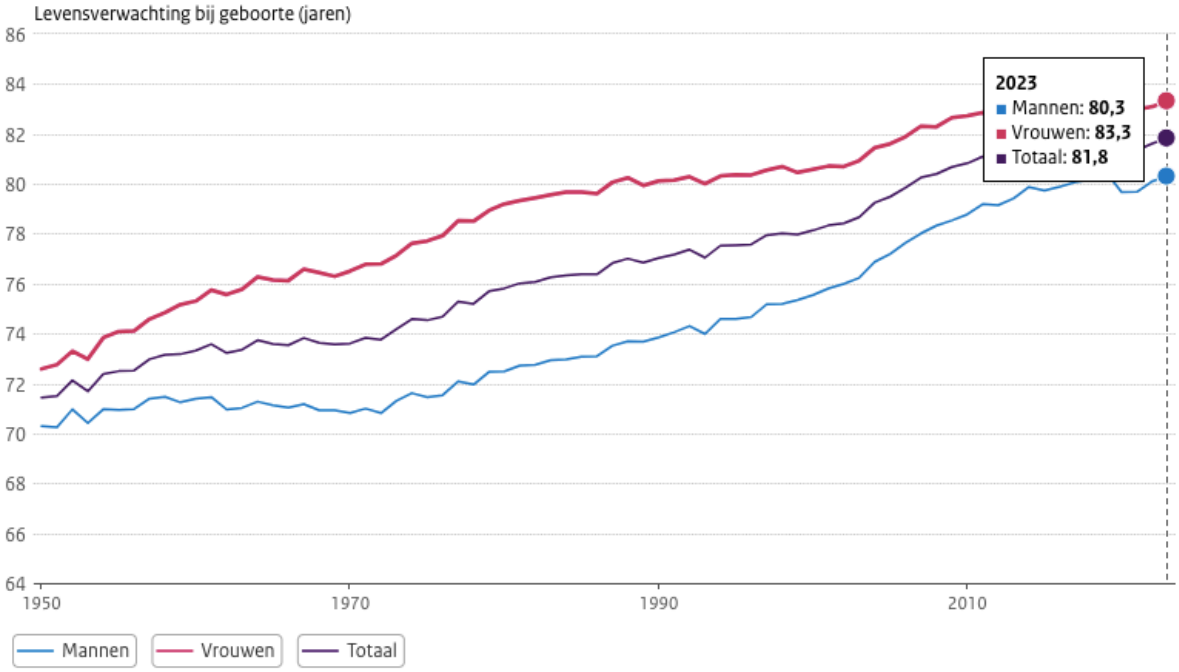
Levensverwachting inwoners

Uit gegevens van het CBS blijkt dat mannen en vrouwen steeds ouder. In 2023 was de levensverwachting (Het gemiddeld aantal nog te verwachten levensjaren op een bepaalde leeftijd.) bij geboorte 80,3 jaar voor mannen en 83,3 jaar voor vrouwen. De resterende levensverwachting op 65-jarige leeftijd was 19,2 jaar voor mannen en 21,3 voor vrouwen. Een 65-jarige man wordt naar verwachting dus 84,2 jaar en een 65-jarige vrouw 86,3 jaar. Het verschil tussen de levensverwachting van mannen en vrouwen is de afgelopen jaren afgenomen. Algemeen is de levensverwachting voor vrouwen hoger dan voor mannen, zowel bij geboorte als op 65-jarige leeftijd. Het verschil in levensverwachting bij geboorte tussen mannen en vrouwen is in de periode 1980-2023 met 3,7 jaar afgenomen: in 1980 leefden vrouwen nog 6,7 jaar langer dan mannen, in 2023 nog maar 3,0 jaar. De ouderen van vandaag de dag leven daarnaast gemiddeld in meer welvaart dan 10 jaar geleden. Ouderen leven in relatief langere gezondheid en ook thuis. Wat we zien is dat met name op hogere leeftijd de zorgvraag steeds complexer wordt.

Levensverwachting op 65 jaar 1950-2023

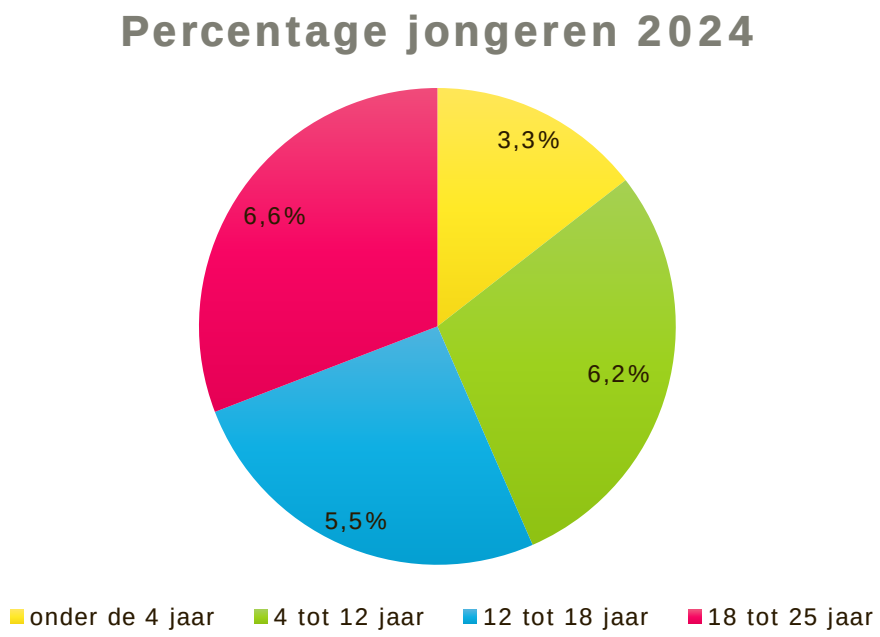


Trend in levensverwachting bij geboorte 1950-2023



1.3 Ontgroening

Ontgroening is een afname van het aandeel jongeren in de bevolking. Redenen hiervoor zijn een afname van het geboortecijfer en het wegtrekken van jongeren uit een gebied.
De gemeente Stein heeft relatief weinig jongeren in haar gemeente wonen tussen 0-25 jaar. In totaal wonen in 2024 5.302 jongeren in de gemeente Stein in deze leeftijdscategorie.



Uit onderzoek van Companen (2017) blijkt dat ook in Stein jongeren tussen de 15-24 jaar structureel de gemeente verlaten. De voornaamste reden voor jongeren die de gemeente willen verlaten is het vinden van werk elders. Wat opvalt is dat mensen in de leeftijdscategorie 25-49 jaar zich per saldo in Stein vestigen. Dit is een indicatie dat Stein aantrekkelijk is voor gezinnen.

De redenen dat het aantal jongeren in de gemeente Stein afneemt heeft te maken met dalende geboortecijfers. Dit heeft ermee te maken dat steeds meer mensen kiezen om later of helemaal geen kinderen te krijgen. Ook neemt het vruchtbaarheidscijfer af. Wat effectief leidt tot minder geboortes en dus minder kinderen. Ook vertrekken jongeren uit Stein vaak naar grotere steden voor opleidingen, werk en leefstijl. Stein heeft geen hoger onderwijsinstellingen en minder werkgelegenheid in opkomende sectoren (techniek, creatieve industrie, IT). Wat jongeren dwingt om zich elders te vestigen. Ook vinden onze jongeren het aanbod aan uitgaansgelegenheden en culturele activiteiten onvoldoende op hun afgestemd. In samenwerking met onze jongeren lijkt hier ook geen gemakkelijke oplossing voor te bestaan. Aan de andere kant zien we ook dat het voor jongeren steeds ingewikkelder wordt om goedkope of passende huisvesting te vinden in steden waar ze ook studeren, waardoor ze vaker langer thuis blijven wonen. Jongeren in de leeftijdscategorie 18-25 jaar uit andere steden kiezen niet bewust om zich te vestigen in Stein.

We zien dus dat de gemeente Stein last heeft van vergrijzing én ontgroening.

			2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stein (L.)	Bevolking aan het begin van de periode	aantal	25 059	24 987	24 961	25 007	24 875	24 803	24 772
	Levend geboren kinderen	aantal	176	172	183	189	215	181	163
	Overledenen	aantal	288	275	243	307	343	327	286
	Vestiging in de gemeente								
	Totale vestiging	aantal	1 013	1 044	1 056	943	1 027	1 119	1 038
	Vestiging vanuit een andere gemeente	aantal	906	966	944	884	941	923	926
	Immigratie	aantal	107	78	112	59	86	196	112
	Vertrek uit de gemeente								
	Totaal vertrek (incl. adm. correcties)	aantal	973	967	949	958	971	1 001	943
	Vertrek naar andere gemeente	aantal	879	868	869	882	858	834	845
	Emigratie inclusief adm. correcties	aantal	94	99	80	76	113	167	98
	Overige correcties	aantal	0	0	-1	1	0	-3	0
	Bevolkingsgroei								
	Bevolkingsgroei	aantal	-72	-26	46	-132	-72	-31	-28
	Bevolkingsgroei, relatief	%	-0,29	-0,10	0,18	-0,53	-0,29	-0,12	-0,11
	Bevolkingsgroei sinds 1 januari	aantal	-72	-26	46	-132	-72	-31	-28
	Bevolkingsgroei sinds 1 januari, rela...	%	-0,29	-0,10	0,18	-0,53	-0,29	-0,12	-0,11
	Bevolking aan het einde van de periode	aantal	24 987	24 961	25 007	24 875	24 803	24 772	24 744

Bron: CBS

1.4 Migratie: emigratie en immigratie

In 2023 zijn meer mensen in onze gemeente komen wonen dan vertrokken zijn. Wat opvalt is dat het aantal mensen dat vanuit een andere gemeenten in onze gemeente is komen wonen hoger is dan het vertrek van onze inwoners naar andere gemeenten (binnenlandse migratie). Het aantal immigranten die zich in Stein hebben gevestigd is in verhouding beperkt. Deze immigratie omvat zowel de westerse als niet-westerse migratie (met registratie of inschrijving in de gemeente). Doordat er minder kinderen worden geboren en meer inwoners overleden is door de komst van nieuwe inwoners ons inwonersaantal niet verhoogd.

1.5 Afname beroepsbevolking

Vergrijzing en ontgroening zorgen ook voor een afname van de potentiële beroepsbevolking. Voor de economische ontwikkeling van een regio kan dit negatieve gevolgen hebben. Er zijn onvoldoende mensen beschikbaar om arbeid te verrichten en het effect wordt versterkt als er sprake is van een mismatch tussen gevraagde en aanwezige kwalificaties. Het tekort is nu al zichtbaar in verschillende sectoren zoals o.a. de zorg, bouw en logistiek.

De werkzame beroepsbevolking van Stein is ongeveer de helft van onze inwoners in 2022: 12.340 mensen hadden een baan van de 18.620 mensen die tot de werkzame en niet werkzame beroepsbevolking worden gerekend. Van 2024 zijn de cijfers bekend hoe de samenstelling van de niet-werkzame beroepsbevolking uitzag (inwoners met een uitkering of AOW). Hier zijn de cijfers tot op wijkniveau te analyseren:

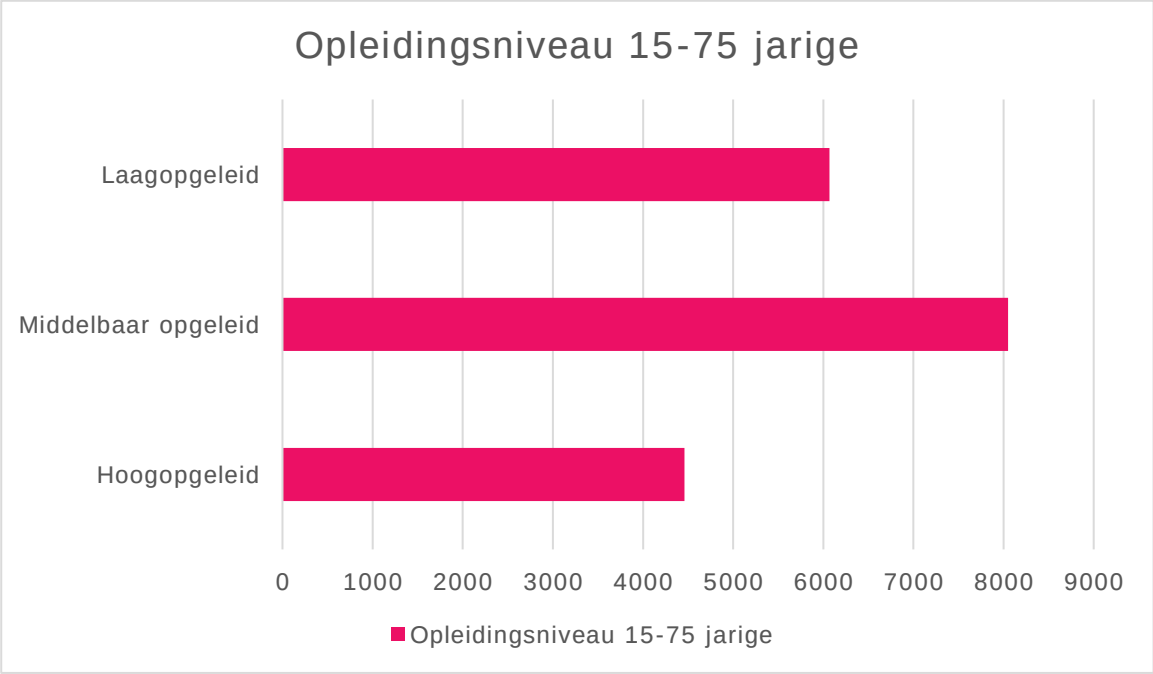
Wijken en buurten

Onderwerp		Stein (L.)	Wijk 00 Stein	Oud-Stein	Kerensheide	Nieuwdorp	Kleine Meers en Veldschuur	Maasband	Centrum	Wijk 01 Elsloo	Elsloo	Meers	Catsop	Wijk 02 Urmond	Berg	Urmond ten westen van Julianakanaal	Urmond ten oosten van Julianakanaal	Na
Personen per soort uitkering																		
Werkloosheidsuitkering	aantal	220	100	20	20	30	0	0	20	70	60	10	0	50	20	10	20	
Bijstandsuitkering	aantal	360	170	10	60	40	0	0	60	90	80	10	0	90	40	10	40	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	aantal	1 470	650	140	170	170	20	10	140	450	390	50	20	360	150	60	150	
AOW-uitkering	aantal	6 410	3 010	980	670	570	40	20	730	2 060	1 690	200	170	1 340	420	200	690	
Personen per soort uitkering, relatief																		
Werkloosheidsuitkering	% van het aantal inwoners vanaf 15 jaar	1	1	1	1	1	0	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Bijstandsuitkering	% van het aantal inwoners vanaf 15 jaar	2	2	1	3	2	0	0	3	1	1	2	0	2	2	1	2	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	% van het aantal inwoners vanaf 15 jaar	7	7	5	8	8	8	10	7	6	6	6	4	7	9	7	7	
AOW-uitkering	% van het aantal inwoners vanaf 15 jaar	29	32	34	29	27	18	20	37	28	28	27	35	27	24	23	31	
Inwoners																		
Inwoners vanaf 15 jaar	aantal	21 800	9 520	2 840	2 290	2 090	230	110	1 960	7 320	6 080	760	480	4 970	1 710	850	2 270	
Inwoners vanaf 15 jr tot AOW-leeftijd	aantal	15 380	6 500	1 860	1 620	1 510	190	90	1 230	5 250	4 380	560	320	3 630	1 290	650	1 580	
Inwoners vanaf de AOW-leeftijd	aantal	6 430	3 020	980	670	580	40	20	730	2 070	1 700	210	170	1 340	420	200	690	

Bron: CBS

Opleidingsniveau

In de gemeente Stein is het opleidingsniveau als volgt verdeeld:



CBS, 2022

In de uitgave Onbenut talent in Zuid-Limburg van het UWV (2023) wordt het onbenut potentieel voor de gemeente Stein geschat op ongeveer 1000 mensen. In het hoofdstuk over onze economie gaan we verder in op de verschillende soorten bedrijven in onze gemeente.

1.6 Huishoudverdunning

Er zijn 11.607 huishoudens in Stein. Gemiddeld bestaan de huishoudens uit 2,1 personen. Een aandeel van 32% van de huishoudens bestaat uit één persoon. In 31% van de huishoudens zijn kinderen aanwezig. De overige 37% van de huishoudens is meer persoons, maar heeft geen inwonende kinderen. Gezien de bevolkingsdichtheid van 1.184 mensen per vierkante kilometer is Stein relatief drukbevolkt. Huishoudverdunning wil zeggen dat de gemiddelde gezinsgrootte de komende jaren verder afneemt. Het aantal mensen dat (deels) alleen woont blijft zal toenemen. Dit is het gevolg van een toenemende individualisering en vergrijzing en het vertrek van jongeren in onze gemeente. Landelijk is de verwachting dat er vooral een toename in het aantal (vrouwelijke oudere) eenpersoonshuishoudens zal zijn. In eerste instantie is in gebieden waar de bevolking daalt waar te nemen dat weliswaar het aantal inwoners daalt, maar het aantal huishoudens nog toeneemt door verdunning.

1.7 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen

De gemeente Stein is in de prognoses een gemeente die steeds verder zal krimpen en vergrijzen, wat druk op onze voorzieningen zet zoals basisscholen en gemeenschapsvoorzieningen, maar ook zorgvoorzieningen in onze gemeente. In de vorige trendanalyse 2017 werd gesproken dat de bevolkingskrimp in de gemeente Stein niet wordt bestreden maar begeleid om mismatches te voorkomen. Voor de lange termijn is het niet raadzaam om alleen maar te investeren in de doelgroep ouderen omdat ons inwoners aantal de komende jaren naar verwachting snel naar beneden gaat.

Onze demografie biedt echter ook kansen. Onder andere om leeftijdsbestendige woonomgevingen te creëren en hier mee te experimenteren. Zoals hofjes wonen voor ouderen, erfdelen of wijkgerichte zorgconcepten. Daarnaast kunnen studenten en betaalbare jongerenwoningen in combinatie met opleiding- en baanmogelijkheden voor jongeren een interessante ontwikkeling zijn om de ontgroening te beperken en ons inwonersaantal op termijn minder hard te laten dalen. Ook site locaties van het onderwijs in relatie tot de Brightlands Chemelot Campus kunnen in potentie interessant zijn voor ons om naar te kijken.

Onze gemeente kan daarnaast ook profiteren van de overvolle stedelijke gebieden door zich te profileren op jongeren (na hun studie) en landelijker, betaalbaarder en ruimtelijker willen gaan wonen. Hiervoor is het echter wel cruciaal dat Limburg kiest voor economische industrieën die vooruitstrevend zijn. In potentie zou Chemelot (meest circulaire chemiesite van Europa) en de aangrenzende MKB daar een bijdrage aan kunnen leveren.

Geraadpleegde bronnen

CBS, Trends 2024 (https://www.cbs.nl/nl-nl/reeksen/publicatie/statistische-trends

Centraal Planbureau en Planbureau voor de Leefomgeving. *Ruimtelijke Verkenning 2023*

Companen, *Verhuismotieven en woonwensen jongeren*. Gemeente Stein, maart 2017

Platform 31 *Trendstudie voor P10- en K80-gemeenten*, Den Haag, maart 2023

UWV, *Onbenut talent in Zuid-Limburg*, september 2023

2. Economie

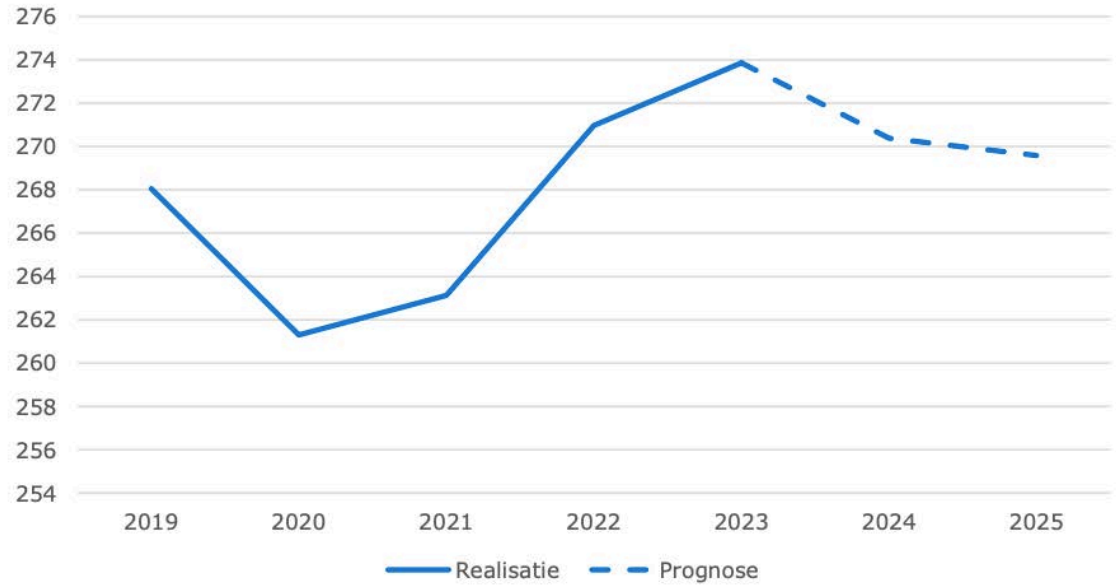
De Nederlandse economie krimpt weer langzaam. De Zuid-Limburgse economie is in 2023 en 2024 licht gegroeid 0- 0,6 % en is nog altijd een belangrijke economische hart voor heel Limburg. Landelijk stagneert de economische groei door een krimp in sectoren zoals: industrie, de bouw, de agrarische sector en de logistiek. De vergrijzende demografie, ontgroening (het wegtrekken van jongeren buiten de regio) en een mismatch op de arbeidsmarkt voor een flink tekort aan werknemers in diverse sectoren. Ook spelen geopolitieke ontwikkelingen zoals de oorlog in Oekraïne een belangrijke rol in de toekomst van de Limburgse en Steinse economie. Over het algemeen kan wel gezegd worden dat we niet conjunctuur gevoelig zijn. We hebben een brede spreiding aan het soort sectoren die binnen onze gemeente actief zijn.

2.1 Arbeidsmarkt

Halverwege 2022 piekte het aantal banen flink. Sindsdien daalt de banengroei echter weer. Tussen 2020 en 2022 groeide het aantal werknemersbanen in Zuid-Limburg met 10.200. Volgens UWV groeit het aantal zelfstandigen in 2024 in heel Nederland met 0,8%; iets sterker dan de banengroei van werknemers van 0,4%. In Zuid-Limburg neemt de werkgelegenheid in de jaren 2023 en 2024 met 0,3% toe oftewel met 800 banen. In 2023 groeit het aantal banen met 0,7% (2.000 banen) waarbij de sectoren onderwijs, horeca en overige (zakelijke) diensten relatief gezien de sterkste groei laten zien. In 2024 neemt het aantal banen met 0,4% af (-1.200 banen) waarbij de sterkste krimp optreedt in de industrie en financiële dienstverlening. In 2024 groeit het aantal banen alleen nog in de sectoren groothandel, ICT, overige zakelijke diensten en zorg & welzijn. Het Centraal Planbureau (CPB) verwacht een gematigde economische groei voor 2024 (+1,1%) en 2025 (+1,6%) voor Zuid-Limburg. Werkgevers vullen de groeiende productie slechts voor een deel in met een uitbreiding van werknemersbanen. Mede vanwege de krapte op de arbeidsmarkt zoeken bedrijven naar andere oplossingen om de productie te laten groeien. In de jaren 2024 en 2025 neemt het aantal banen van werknemers in regio Zuid-Limburg af met respectievelijk 3.500 (-1,3%) en 800 (-0,3%) en komt uit op 269.600.

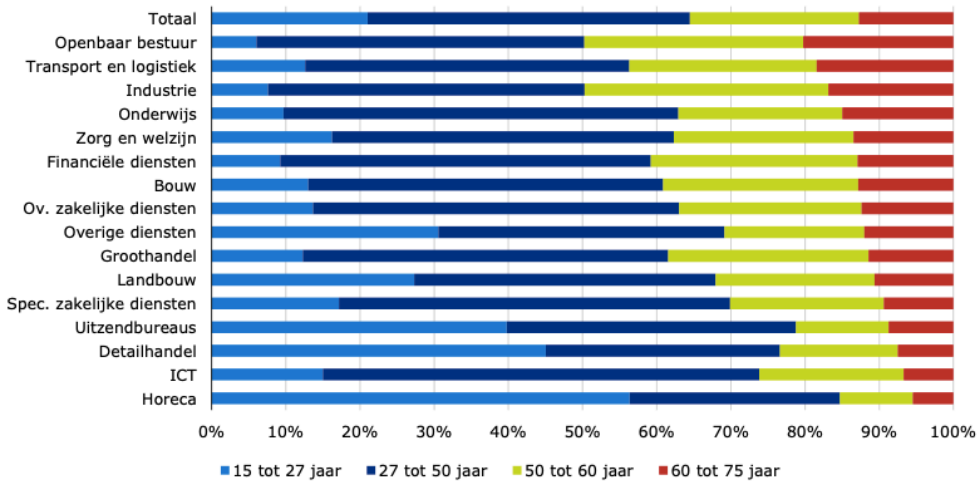
Ontwikkeling werknemersbanen

Zuid-Limburg, realisatie 2019 – 2023 en prognose 2024 – 2025 (absoluut, x 1.000)



Bron: realisatie CBS, prognose Bureau Louter in opdracht van UWV

Zuid-Limburg, december 2022



Bron: UWV

2.2 Soorten Bedrijven

Volgens de meest actuele gegevens zijn er in totaal 2500 bedrijfsvestigingen gelegen in Stein. De bedrijfsvestigingen in de sector cultuur, recreatie en overige diensten (450) zijn bovengemiddeld talrijk net zoals de zakelijke dienstverlening (630). Verder bedragen de aantallen bedrijfsvestigingen: de landbouw, bosbouw en visserij (30), de nijverheid en energie (255), de handel en horeca (430), de sector vervoer, informatie en communicatie (190), de sector financiële diensten en onroerend goed (100). Het aantal bedrijven blijft groeien in de gemeente Stein: Op 1 januari 2020 waren er in de gemeente Stein circa 2.030 bedrijven en instellingen gevestigd.

Perioden 2024*

Onderwerp | Regio's

Bedrijfstakken/branches (SBI 2008)	Vestigingen Stein (L.) aantal
A-U Alle economische activiteiten	2 500
A Landbouw, bosbouw en visserij	30
B Delfstoffenwinning	0
C Industrie	110
D Energievoorziening	15
E Waterbedrijven en afvalbeheer	5
F Bouwnijverheid	240
G Handel	345
H Vervoer en opslag	85
I Horeca	85
J Informatie en communicatie	105
K Financiële dienstverlening	70
L Verhuur en handel van onroerend goed	30
M Specialistische zakelijke diensten	415
N Verhuur en overige zakelijke diensten	145
O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	5
P Onderwijs	125
Q Gezondheids- en welzijnszorg	345
R Cultuur, sport en recreatie	130
S Overige dienstverlening	220
T Huishoudens	0
U Extraterritoriale organisaties	0

Bron: CBS

2.3 Transitie naar een circulaire economie

In een circulaire economie staat het hergebruik van producten en grondstoffen centraal, waarbij het terugwinnen van waarde uit afvalstromen steeds belangrijker wordt. Onze huidige economie verloopt lineair. Dit wil zeggen dat deze is gebaseerd op het winnen van grondstoffen, het maken en vervolgens weggooien van producten. In een circulaire economie blijven de producten in een gesloten kringloop. In de biologische kringloop vloeien reststoffen na gebruik terug naar de natuur. In de technologische kringloop worden producten en onderdelen zo ontworpen dat ze opnieuw gebruikt kunnen worden.

In de economische kringloop gaan consumenten en bedrijven betalen voor gebruik in plaats van bezit van een product. Het rijk heeft een nationaal programma circulaire economie met een scope tot 2030.

2.4 Beleveniseconomie en vrijetijdseconomie

Bij beleveniseconomie staat niet het product of de dienst centraal, maar de daarmee door de consument geassocieerde beleving of ervaring. De beleveniseconomie zet door, met een groeiende vraag naar unieke, authentieke ervaringen in plaats van materiële goederen. Dit geldt ook voor het toerisme, waarbij mensen steeds vaker op zoek zijn naar culturele en natuurrijke belevenissen. De gemeente Stein heeft veel te bieden op het gebied van natuur en cultuur- en erfgoed, wat aantrekkelijk kan zijn voor zowel bewoners als toeristen. Momenteel wordt aan een dataportaal gewerkt voor de vrijetijdseconomie waarmee de omvang van de vrijetijdseconomie in Zuid-Limburg nadrukkelijker kan worden gemonitord, wat onze strategie kan verbeteren.

2.5 E-commerce en winkelleegstand

De belangrijkste markttrends hebben betrekking op het online winkelen en de vervlechting van de fysieke en digitale detailhandel. Daar kwam vanaf 2020 de COVID-pandemie nog overheen, die online winkelen een enorme boost gaf. De dynamiek in de omzet en aanbod tussen 2010 en 2020 laten grote verschillen zien per branche en per type winkelgebied. Ook de winkelleegstand steeg in 2022 en 2023.

Winkelleegstand Stein 2022

Totaal (%)	Woningen (%)	Winkels (%)	Kantoren (%)	Industrie (%)	Overig (%)
2 %	2 %	12 %	7 %	11 %	9 %

Bron: CBS

Samen met Sittard-Geleen en Beek hebben wij in 2023 detailhandel beleid opgesteld. Kenmerkend voor de Westelijke Mijnstreek is het fijnmazige winkellandschap, met veel winkelgebieden en verspreide bewinkeling. Het winkelaanbod in de Westelijke Mijnstreek heeft een totale omvang van ruim 238.300 m2 winkeloppervlak (wvo), verdeeld over 748 winkels (Locatus, 2022). Daarvan is ruim 57.500 m2 wvo dagelijks aanbod (213 winkels) en ruim 180.800 m2 wvo niet-dagelijks aanbod (535 winkels). De

leegstand is omvangrijk in de Westelijke Mijnstreek met ruim 54.300 m2 wvo verdeeld over 273 verkooppunten. Op basis van het aantal verkooppunten bedraagt de leegstand 15,0% en scoort daarmee boven het provinciale (12%) en ver boven het landelijke gemiddelde (6%). In vergelijking met 2009 is de leegstand (in verkooppunten) op regioniveau toegenomen met 34%. Op gemeenteniveau is de leegstand het hoogst in Sittard-Geleen (16,8% o.b.v. VKP). In Beek en Stein is de leegstand in 2023 respectievelijk 9,5% en 11,2%.

Op 1 januari 2024 telde Nederland ruim 83 duizend fysieke winkels. Dat zijn er 1,1 duizend meer dan vorig jaar. Hiermee wordt de dalende trend van het afgelopen decennium onderbroken. Het aantal doe-het-zelfwinkels steeg het meest, het aantal tuincentra, bloemen- en dierenwinkels daalde het sterkst.

2.6 Van maatschappelijk verantwoord ondernemen naar circulair ondernemerschap

Bedrijven over de hele wereld erkennen dat duurzaam en ethisch handelen niet alleen hun reputatie versterkt, maar ook bijdraagt aan langetermijnwinstgevendheid en veerkracht in het licht van mondiale uitdagingen zoals klimaatverandering en sociale ongelijkheid. Maatschappelijk verantwoord ondernemen in 2024 gaat over het vinden van een harmonieuze balans tussen bedrijfsdoelen en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het betekent dat bedrijven proactief strategieën ontwikkelen die verder gaan dan winstmaximalisatie, waarbij ze zich richten op het creëren van positieve impact voor zowel hun stakeholders als het milieu. Dit omvat het heroverwegen van productieprocessen, het herdefiniëren van consumentenrelaties en het aangaan van partnerships met maatschappelijke organisaties.

2.7 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen

Door onze sterk afnemende (beroeps)bevolking zal onze arbeidsmarkt en economie onder druk komen te staan. Het onbenut arbeidspotentieel van ruim 1000 medewerker in de gemeente Stein zou nog verder aangewend kunnen worden. Ook profiteren we nog te weinig van onze grensligging en grensarbeid (op onze detailhandel, kern Stein na). Waarbij we het gemakkelijker kunnen maken om van België over de grens te werken.

In de Agenda Zuid-Limburg hebben we een lange termijn perspectief opgeschreven met onze collega gemeenten in Zuid-Limburg. Daarin schrijven we dat de economische toekomst van Zuid-Limburg een brede basis kent in industrie, hoogwaardige maakindustrie en kenniseconomie. Daarnaast zijn de vrijetijdseconomie en de agrarische sector – mede met het oog op het landschap – belangrijke pijlers onder de BV Zuid-Limburg.

Voor de westelijke Mijnstreek is het kunnen profiteren van de transitie van de circulaire economie (grijze chemie naar groene chemie) een belangrijke kans om economische kansen te verzilveren, waarbij het zelf mogelijk kan zijn om te groeien (denk aan Brainport). Waarbij geïnvesteerd kan worden in sectoren

die bijdragen aan het maakindustrie die maatschappelijke opgaven ondersteunen zoals bijvoorbeeld de bouw, zorgtechniek, energietransitie in relatie het chemie cluster Chemelot. Ook de afhankelijk van bedrijven buiten de regio kan gemitigeerd worden door te investeren in het eigen MKB.

Voor de gemeente Stein zijn de ambities voor de komende jaren (2024-2027) vastgelegd in ons economisch beleidsplan waarbij we ons richten op:

1. Compacter maken van de centra met behoud van het voorzieningen niveau in de kernen;
2. Optimaliseren van de bedrijventerreinen door duurzaam ruimtegebruik, focus op het profiel, de transitie naar circulaire economie, verduurzaming en vergroening;
3. Stimuleren van een circulaire economie;
4. Aantrekken van talent en het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt;
5. Stimuleren van het ondernemersklimaat voor het MKB;
6. Verbeteren van de dienstverlening aan ondernemers door het creëren van een breder bereik;
7. Versterken van het lokale rivierenlandschap (hart van de Maasvallei) en de fiets- en wandelinfrastructuur.

Geraadpleegde bronnen:

Agenda Zuid Limburg (2024)
https://www.werk.nl/imagesdxa/zuid-limburg_regionale_arbeidsmarktprognose_2024_2025_tcm95-457939.pdf
https://www.collegevanrijksadviseurs.nl/adviezen-publicaties/publicatie/2024/06/28/economie-van-de-toekomst
https://dashboards.cbs.nl/v4/regionale_kengetallen/
https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/50/minder-leegstaande-woningen-kantoren-en-winkels
https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2024/18/voorlopige-leegstandscijfers-van-vastgoed-1-januari-2024
Regio Zuid-Limburg. *Ontwerp Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg,* Heerlen, juli 2017
Economisch beleid gemeente Stein (2024-2027)
https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/circulaire-economie

3. Sociaal-maatschappelijke trends en ontwikkelingen

Er zijn een groot aantal sociaal- maatschappelijke trends en ontwikkelingen waar te nemen die elkaar in snel tempo opvolgen. De belangrijkste worden in dit hoofdstuk beschreven. Vanwege de overzichtelijkheid is dit hoofdstuk in tweeën gesplitst. Eerst worden algemene sociaal- maatschappelijke trends en ontwikkelingen beschreven. In een aparte paragraaf wordt vervolgens aandacht besteed aan trends en ontwikkelingen binnen het sociaal domein, een belangrijk beleidsveld van de gemeente.

3.1 Bestaanszekerheid en groeiende kansen ongelijkheid

Tijdens de tweede kamer verkiezingen van 2023 werd bestaanszekerheid opeens een belangrijk thema in de Nederlandse politiek. Bestaanszekerheid is daarmee een containerbegrip geworden, maar komt in de basis neer op zoals bedoeld in artikel 20 van de grondwet: Bestaanszekerheid; welvaart; sociale zekerheid. Bestaanszekerheid is de ‘zekerheid dat je over de middelen kunt beschikken om in je levensonderhoud te kunnen voorzien’, stelt het Nibud. Maar voor steeds meer mensen lijkt die bestaanszekerheid niet meer gegarandeerd te zijn door te lage lonen en te hoge zorgkosten, boodschappen en huurkosten.

Het CBS hanteert de lage-inkomensgrens als kritische drempel. Deze grens vertegenwoordigt door de tijd heen een vast koopkrachtniveau. Bij een inkomen onder de lage-inkomensgrens spreekt het CBS van kans op armoede of van een armoederisico (CBS, 2021). In Nederland heeft 6,8% in 2020 een laag inkomen. In gemeente Stein had 2,9% van de huishoudens een laag inkomen in 2020. Slechts in twee gemeenten in Nederland was dit percentage nog lager (CBS, 2021).
Groepen met een relatief hoog risico op armoede zijn eenoudergezinnen, alleenstaanden tot de AOW-leeftijd, huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond, bijstandsontvangers, jongvolwassenen en laagopgeleiden. Regelmatig is er sprake van gestapelde problematiek bij deze risicogroepen, zoals een combinatie van betalingsachterstanden en/of schulden met een slechtere gezondheid, sociale uitsluiting en minder goede toegang tot gezondheidszorg en passende huisvesting (CBS, 2021).

Inwoners met een inkomen onder de lage-inkomensgrens
In Stein had 4,3% van de huishoudens, dit betreft 900 personen, in 2018 een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Dat is fors lager dan het landelijk gemiddelde van 7,9%. In Zuid-Limburg kenden alleen gemeente Voerendaal en Eijsden-Margraten een gelijk of lager percentage huishoudens met een inkomen onder de lage- inkomensgrens in 2018. De ontwikkeling van het aantal personen in huishoudens met een inkomen tot de lage inkomensgrens in Stein is weergegeven in tabel 1 (2018, CBS). Armoede of een laag inkomen kan leiden tot kansenongelijkheid van kinderen tussen 0-18 jaar.

3.2 Sociale participatie en sociale samenhang

Bij sociale samenhang gaat het om de sociale, maatschappelijke en politieke participatie van de Nederlandse bevolking en om het vertrouwen in anderen en in instellingen. In

Sociale samenhang in de buurt

Voor veel mensen zijn de contacten die zij in de buurt hebben niet erg belangrijk. Slechts 37% heeft veel contact met andere buurtbewoners (Akkermans et al. 2024). Gemiddeld hechten mensen meer belang aan de mensen met wie zij werken of die zij ontmoeten bij een vrijetijdsbesteding (Vermeij en Vonk 2023). Met deze mensen ervaren zij ook meer gelijkenis (Den Ridder et al. 2021). Toch is de ervaren sociale samenhang in de buurt wel belangrijk, onder andere omdat dit medebepalend is voor veel zaken die voor mensen wel van belang zijn, zoals veiligheid (Sampson et al. 1999).

Vrijwilligerswerk

In 2022 geeft 41% van de Nederlandse bevolking van 15 jaar of ouder aan in de afgelopen twaalf maanden zich ten minste één keer vrijwillig te hebben ingezet voor een organisatie of vereniging. Er is sterke variatie in de tijd die vrijwilligers wekelijks in hun vrijwilligerswerk steken. Gemiddeld besteden vrijwilligers in 2022 4,4 uur per week aan vrijwilligerswerk. De grootste groep vrijwilligers, 39%, geeft aan minder dan één uur per week vrijwilligerswerk te hebben gedaan. Er bestaan ook grote verschillen voor welke organisaties of verenigingen mensen vrijwilligerswerk doen; relatief veel gebeurt het voor sportverenigingen (13%), gevolgd door scholen, buurt, verzorging of gezondheidszorg, levensbeschouwelijke organisaties en hobbyverenigingen (6-7%) (CBS 2023d). Mensen met een HBO of WO opleiding doen vaker vrijwilligerswerk. Wel neemt het aantal vrijwilligersvacatures de afgelopen jaren toe, waardoor met name in bestuursfuncties taken niet meer kunnen worden uitgevoerd (NLvoorelkaar). Ook het aantal mensen dat langere termijn actief participeert binnen een vereniging neemt de laatste jaren af.

Mantelzorg

Mantelzorg is onbetaalde en vaak langdurige zorg voor zieke familieleden of vrienden. Dit kan verzorging zijn of hulp bij dagelijkse activiteiten. Steeds meer ouderen blijven zelfstandig thuiswonen, wat ook meer zorg aan huis oplevert. In veel gevallen wordt die zorg opgevangen door mantelzorgers. In de gemeente Stein geeft 16,2% van de volwassenen mantelzorg aan familie en of vrienden. De gemeente faciliteert mantelzorgers bij eventuele vervangende zorg als ze zelf niet voor hun zieke familie- of vriend kunnen zorgen (respijtzorg).

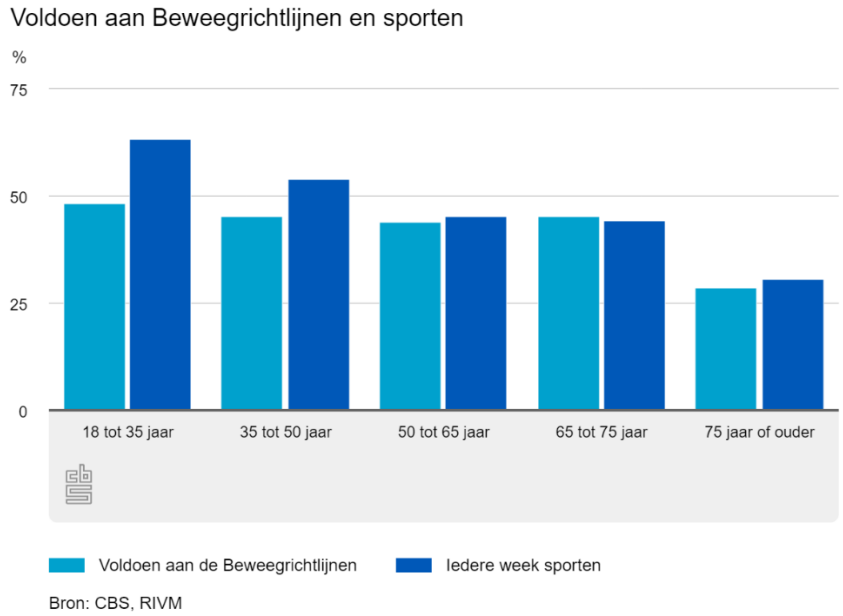
3.3 Gezondheid en beweging

Er komt steeds meer aandacht voor gezondheid en ongezonde levensstijlen. In 2022 lijkt de ervaren gezondheid van volwassenen boven de 18 jaar gedaald ten opzichte van 2020. Er wordt verschil ervaren in gezondheid tussen groepen inwoners. In het algemeen gaat het minder goed met de gezondheid van inwoners die moeite hebben om rond te komen, die geen opleiding of als hoogste onderwijsniveau basisonderwijs, vmbo of mbo(middelbaar beroepsonderwijs)-1 hebben afgerond. Van de groep die moeite heeft met rondkomen, bestempelt slechts 5 op de 10 de eigen gezondheid als goed of zeer goed. Ook blijkt dat de ervaren gezondheid onder deze laatste groep sterker afnam ten opzichte van 2020. De ervaren gezondheid in Stein is 64,4%. In Stein (Nieuwdorp en Centrum) is de ervaren gezondheid van onze inwoners het slechts.

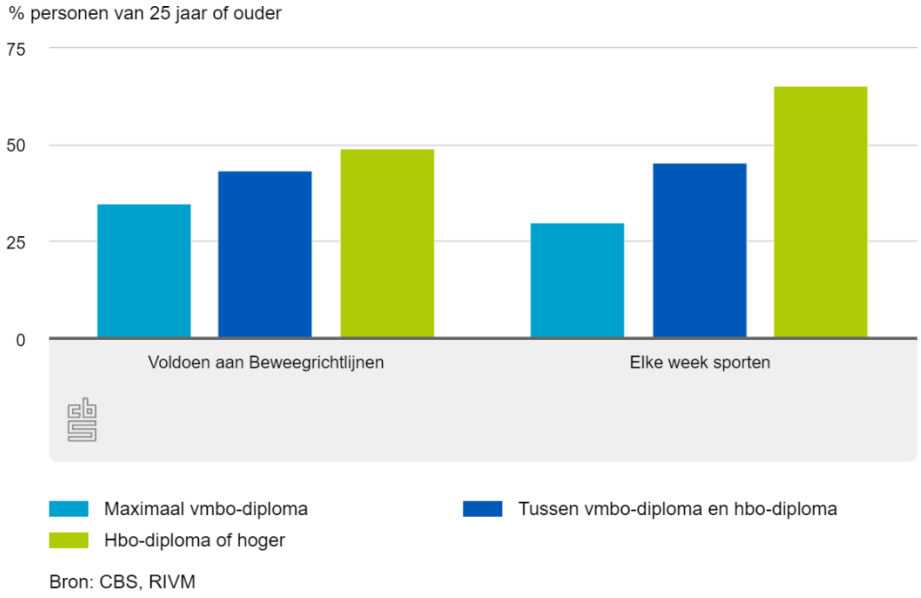
Ervaren gezondheid (goed/zeer goed)	Eén of meer langdurige aandoeningen	Onder- en overgewicht Mate van overgewicht Matig overgewicht	Ernstig overgewicht (obesitas)	Bewegen en sport Voldoet aan beweegrichtlijn	Rokers	Alcoholgebruik Voldoet aan richtlijn alcoholgebruik
64,4%	37,4%	39,7%	18,3%	40,7%	15,8	44,7%

Bron: CBS, RIVM 2022

Steeds minder mensen bewegen voldoende in Nederland. Mensen die bewegen zijn over het algemeen ook hoger opgeleid.



Voldoen aan Beweegrichtlijnen en sporten naar onderwijsniveau



Bron: CBS, RIVM

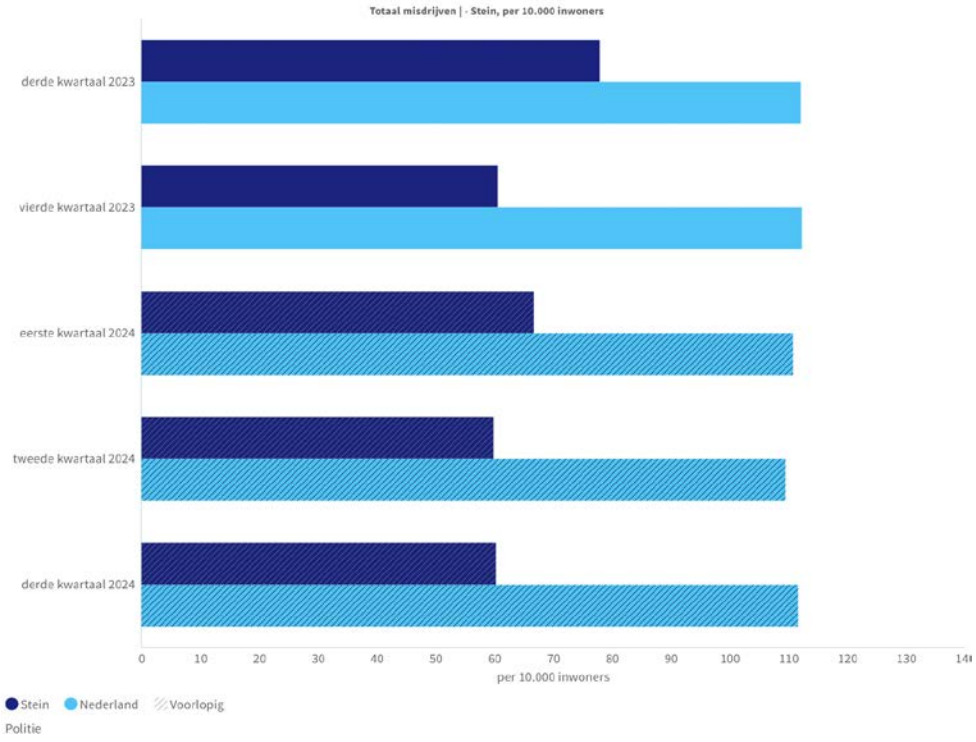
In de gemeente Stein voldeed slechts 40,7% van het totaal aantal inwoners aan de beweegrichtlijnen.

In Zuid-Limburg ontvangen relatief veel jongeren jeugdzorg, Stein 15,4% (CBS,2022)
Ook ervaren jongeren steeds meer stress in hun leven en hebben zij zorgen over de toekomst.
Momenteel wordt gewerkt aan de hervormingsagenda jeugd.

	Totaal aantal jeugdzorgtrajecten(n)	Aandeel jeugdhulp bij 0 t/m 17 jarigen (%)	Totaal gerealiseerde kosten (x €1.000)	Totaal gerealiseerde kosten (€ per 1.000 inwoners)
Beek	360	15,7	4.042	254
Beekdaelen	870	15,3	10.460	290
Brunssum	835	17,8	9.191	332
Eijsden-Margraten	580	13,0	6.277	242
Heerlen	3.815	17,3	41.276	474
Kerkrade	1.335	17,3		
Landgraaf	1.255	14,9	14.711	394
Maastricht	2.935	17,6	35.270	293
Meerssen	430	15,0	5.317	284
Simpelveld	230	13,3	4.761	454
Sittard-Geleen	2.680	17,8	34.507	376
Stein	545	15,4	7.195	289
Vaals	280	12,8	1.616	160
Valkenburg a/d Geul	345	16,0	4.535	277
Voerendaal	290	8,1		
Gulpen-Wittem	200	11,8	2.231	157

3.4 Veiligheid en criminaliteit

Iedereen wil zich veilig voelen in de eigen leefomgeving. Kleine irritaties, zoals foutparkeren en zwerfvuil, maar ook grotere vraagstukken, zoals overlast van verwarde personen, criminaliteit en illegale wietplantages, geven een onveilig gevoel. Veiligheid is dus een belangrijke indicator voor wat mensen vinden van hun leefomgeving en hoe zij zich daarover voelen. De gemeente Stein streeft ernaar dat mensen veilig zijn en dat criminaliteit zo veel mogelijk wordt beperkt. Dat doen we niet alleen, maar samen met de veiligheidsdiensten. De afgelopen jaren zagen we een terugname in het aantal politieagenten op straat, waardoor (kleine)criminaliteit zoals een gestolen fiets minder snel kan worden opgepakt. In 2024 heeft de gemeente een veiligheidsanalyse gemaakt en onderzoek gedaan naar de ervaren veiligheid in de diverse wijken. Deze worden vertaald naar buurtveiligheidsplannen.



3.5 Eenzaamheid en psychische klachten

Wat betreft eenzaamheid en mentale gezondheid is er in Nederland sprake van een negatieve trend: het percentage mensen dat eenzaam is neemt toe, evenals het percentage mensen met psychische klachten. Hierbij vormen zowel jongeren als ouderen een kwetsbare groep. De toename van psychische klachten en eenzaamheid is met name zichtbaar bij jongeren en jongvolwassenen. Bij hen is ook sprake van een daling van de ervaren gezondheid en de tevredenheid met het leven. Tijdens de coronaperiode(2021) voelden jongeren in de regio zich minder gelukkig dan in 2019. In 2023 voelen ze zich ongeveer even gelukkig als in 2021. In 2024 voert de GGD haar vierjaarlijkse gezondheidsmonitor uit.

3.6 Zorgkosten en zorgtransitie

De zorgkosten zijn in Zuid-Limburg in verhouding veel hoger dan elders in het land. Dat heeft te maken met inwoners die in slechte gezondheid leven. In de gemeente Stein wonen relatief veel ouderen die voor zwaardere specialistische zorg in aanmerking komen. De komende jaren werken zorgverzekeraars, zorginstellingen en gemeenten samen met de overheid aan het terugdringen van de zorgkosten en het verbeteren van de toegankelijkheid in de zorg. Daarvoor moet het Integraal Zorgakkoord (IZA) dienen. Het IZA heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Om dit te bereiken zijn afspraken gemaakt tussen het ministerie van VWS en een groot aantal partijen in de zorg. Ondertekenaars van het IZA zijn onder meer overkoepelende organisaties van ziekenhuizen, de geestelijke gezondheidszorg en de ouderenzorg. Gemeenten vrezen echter dat er door bezuinigingen steeds meer druk op hun lokale voorzieningen komt te liggen, bijvoorbeeld in de WMO en de jeugdzorg waar de rijksoverheid de afgelopen jaren gemeenten ook al flink gekort heeft.



3.7 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen

De ontwikkelingen binnen het zorgdomein zullen de komende jaren transformeren. Er is een fundamenteel ander zorgsysteem nodig om de groeiende zorgkloof (zorgvraag en aanbod) te dichten. Ook zien we dat de kosten de komende jaren flink oplopen op ieder zorgdomein. Voor de gemeente Stein zullen deze kosten voornamelijk in de WMO voorzieningen zitten omdat wij relatief meer ouderen in onze gemeente hebben dan jongeren. Ook zullen voorliggend veldvoorzieningen toenemen om specialistische zorg die niet meer geleverd kan worden door een tekort aan zorgpersoneel, te compenseren. We zien juist dat deze preventieve voorzieningen door het kabinet minder middelen ontvangen. Hierdoor zal extra druk ontstaan op de eerstelijns zorg zoals de huisarts, die nu al in toenemende mate het steeds complexer wordende werk niet aankan.

Sociaalmaatschappelijke visie 2040

Op het gebied van de leefomgeving heeft de gemeente Stein haar strategische toekomstdoelen 2040 verder uitgewerkt in de omgevingsvisie. Maar op sociaal-maatschappelijke gebied heeft de gemeente tal van beleidsplannen waarbij een bovenliggende lange termijn perspectief ontbreekt. Daarom is het wenselijk om ook voor dit domein een visie te ontwikkelen waarin we een lange termijn perspectief schetsen voor onze inwoners. Het helpt als we daarbij op basis van data tot conclusies komen.

Kleinschalige zorgvoorzieningen dichtbij huis

In onze woonzorgvisie hebben we de behoefte van onze inwoners weergegeven ten aanzien van wonen in relatie met de zorg. Inwoners willen zo lang mogelijk thuis blijven wonen, dichtbij voorzieningen. Daarom is experimenteren met kleinschalige zorgvoorzieningen in onze gemeente interessant.

Ruimte geven aan bewegen in de openbare ruimte

Sinds 2022 experimenteert de gemeente Stein als met bewegen in de openbare ruimte zoals de sportcontainer. Steeds meer zullen inwoners gebruik gaan maken van beweegfaciliteiten in de openbare ruimte of onze natuur. Ook mensen die nu nog niet bewegen moeten door ons worden uitgedaagd om meer te gaan bewegen en te werken aan een gezondere leefstijl. Dat kan ook door zelf het goede voorbeeld te geven.

Vrijwilligersorganisaties helpen met transformeren

Ergens bij horen is een belangrijke indicator van of we ons goed voelen. Ons rijke verenigingsleven staat echter onder druk omdat steeds minder vrijwilligers zich aanmelden onderdeel te zijn van een bestuur. Omdat wij als gemeente vrijwilligers en organisaties met een vrijwilliger karakter een belangrijk middel

vinden voor onze sociale samenhang is het belangrijk organisaties op weg te helpen en te transformeren naar meer toekomstgerichte organisaties en activiteiten.

Geraadpleegde bronnen:

https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/42/nieuwe-armoedemeting-540-duizend-mensen-arm-in-2023

https://nationaalverenigingsonderzoek.nl/resultaten-2024/

https://www.movisie.nl/publicatie/dossier-bestaanszekerheid-meer-dan-geld

Gemeente Stein, Beleidsplan Schuldhulpverlening & Budgetbeheer 2023-2026

Gemeente Stein, Onderzoek veiligheidsplan (2024)

Gemeente Stein, Dashboard sociaal domein (2024)

4.Technologische ontwikkelingen

Technologie is niet meer weg te denken uit ons dagelijks leven en dat zal in de toekomst alleen maar meer worden. In ons dagelijks leven zijn we voor een groot deel afhankelijk geworden van onze Smartphone en internetverbindingen. Steeds meer zullen we te maken krijgen met kunstmatige intelligentie, robotisering, biotechnologie en nanotechnologie. Deze tijd gaat niet over dingen beter doen, maar anders. Technologie biedt kansen om de dienstverlening aan onze inwoners te verbeteren, maar ook risico's ten aanzien van data veiligheid.

4.1 Focus op Informatiebeveiliging en Privacy

Phishing, identiteitsfraude, online oplichting, hacking... miljoenen Nederlanders krijgen er jaarlijks mee te maken. Ook gemeenten worden niet ontzien. Daarom adviseert de Agenda Digitale Veiligheid van de VNG bestuurders, (beleids)medewerkers van gemeenten en raadsleden. Met elkaar zorgen we voor meer (bestuurlijke) bewustwording, betrokkenheid en kennisdeling. Met als doel gemeenten te helpen bij het voorkomen, bestrijden en oplossen van cybercriminaliteit en -incidenten.

De focus op informatiebeveiliging en privacy wordt steeds groter. We zien het vaker mis gaan. Denk aan gebackte overheden en semioverheden zoals gemeente Hof van Twente, Universiteit Maastricht en gemeente Lochem. Binnen de gemeente Stein werken we hard aan het op orde krijgen van onze informatiebeveiliging en het beschermen van onze (persoons)data.

4.2 Kunstmatige intelligentie

Kunstmatige intelligentie (AI) Biedt grote kansen voor vrijwel de gehele publieke sector. Denk aan veiligheid en justitie, openbare ruimte en het sociaal domein. AI-toepassingen kunnen bijdragen aan betere oplossingen voor maatschappelijke opgaven en verbetering van werkprocessen in overheidsorganisaties. Omdat er steeds meer kwalitatief goede data beschikbaar komt, hebben overheden steeds meer mogelijkheden om AI in te zetten. Een voorbeeld van een open AI platform dat nog vaak betreden wordt door overheden is het inmiddels breed bekende CHATgpt waarbij op basis van open data het systeem wordt getraind om sneller informatie voor ons te verbinden. Voor overheden is sinds 2024 de AI act van kracht, een Europese wet die helpt bij het bevorderen van de ontwikkeling en invoering van veilige en betrouwbare AI-systemen op de interne markt van de Europese Unie (EU). Door zowel private als publieke partijen. Daarnaast is het doel de grondrechten van EU-burgers te beschermen en innovatie op het gebied van AI in Europa te stimuleren. Het stelt verplichtingen voor aanbieders en gebruikers van AI-toepassingen, dus ook voor gemeenten die hier gebruik van maken en stelt hoge boetes in voor overtreders. Gemeente Stein gaat als onderdeel van privacy en informatiebeveiligingsbeleid aanvullende beleid opstellen met betrekking tot de omgang met algoritmen en het voldoen aan de eisen in de AI act.

4.3 SMART cities

Een slimme stad (smart city) is een stad waarbij informatietechnologie en het internet der dingen gebruikt worden om een stad te beheren en te besturen. Slimme lantaarnpalen in onze openbare ruimte, ondergrondse afvalcontainers die aangeven of de geledigd moeten worden, veel van hele gewone dingen gaan nu al volledig automatisch waardoor er minder mensen aan te pas komen.

4.4 Datagedreven werken

Datagedreven werken is werken op basis van feiten uit de samenleving, die verzameld worden in de vorm van data, geanalyseerd worden naar informatie en samen met domeinkennis op de juiste manier geïnterpreteerd worden naar bruikbare inzichten. Om op basis van deze inzichten een zo geïnformeerd mogelijk besluit te nemen, met een hogere waarde voor de samenleving. Er komt steeds meer data beschikbaar die als basis kan dienen voor het bepalen van onze koers, maar ook voor het bijstellen en monitoren ervan. Binnen de gemeente Stein verzamelen werken we beleidsmatig op basis van data, maar nog niet gestructureerd over de hele gemeente. In 2025 gaan we hiermee starten met de monitor brede welvaart. Data gedrevener werken kan ook zorgen voor zichtbaar meer transparantie van ons bestuur naar onze inwoners.

4.5 Robotisering

Bij robotisering worden taken overgenomen die nu (deels) door mensen worden gedaan. Kunstmatige intelligentie en robotisering zijn nu al aanwezig in ons dagelijks leven. Het gaat onder meer om toepassingen bij het analyseren van complexe gegevens of bijvoorbeeld het gebruik van robots in de industrie en bij medische ingrepen. Ook worden social robots ingezet om bijvoorbeeld eenzaamheid onder ouderen te bestrijden. 3-D printen wordt nu al op tal van gebieden toegepast: printen van (technische) onderdelen, weefsels in de medische sector en woningen. Maar ook in de privésfeer zijn robots gemeengoed geworden: robotstofzuigers- en grasmaaiers zijn al in huishoudens aanwezig.

De angst bestaat dat de verdere ontwikkeling van robotisering ten koste gaat van de werkgelegenheid, met name bij repeterende taken binnen de industrie en persoonlijke dienstverlening. Maar met het licht op de toenemende vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt lijkt robotisering een uitkomst te bieden voor de tekorten in veel sectoren zoals de zorg, bouw en duurzaamheidstransitie.

4.6 Autonoom transport

Autonoom transport is een ontwikkeling die zeer waarschijnlijk verder zal doorzetten. Er zijn nu al tal van experimenten met zelfrijdende auto’s, bussen en vrachtauto’s. Het autonome transport vindt nu nog plaats in relatief eenvoudige en rustige omgevingen. De gemeentelijke wegen zijn nog niet of nauwelijks toegerust voor autonoom transport in verband met de aanwezigheid van verschillende soorten verkeer. Het is nog onzeker welke eisen aan de infrastructuur worden gesteld, de verkeersveiligheid en benodigde parkeerruimte. Ook is de verwachting dat grote schepen in de toekomst zelf varend worden. Denk bij autonoom transport ook aan brede toepassingen van drones. Ook dit kan gevolgen hebben voor het aantal menselijke chauffeurs op de weg.

4.7 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen

Niet alleen de ontwikkeling van de technologieën, maar ook wetgeving rondom die technologieën worden voor overheden steeds ingewikkelder. Voor gemeenten is het erg belangrijk dat aan alle eisen van informatiebeveiliging en privacy wordt voldaan en dat potentiële risico's rondom cybercriminaliteit te voorkomen. Ook moeten we zorgen dat de mogelijke gevolgen of maatregelen goed in kaart zijn. Het is daarom geen luxe om te investeren in het beter inrichten van ons informatie en privacy beleid.

Ten aanzien van transparantie naar inwoners is het van belang dat wat we doen goed herleidbaar is. Dat kan door te zorgen voor een goed archivering en data huishouding. Iedere dienst die de gemeente levert is verbonden aan technologische systemen. Denk daarbij aan onze financiële administratie of het melden van klachten in onze openbare ruimte.

Datagedreven werken is nog niet ingevoerd in de gemeente Stein, maar vanaf 2025 zullen we wel op basis van data (brede welvaart) in kaart gaan brengen hoe het er met onze gemeente voor staat. Ook zal daarbij in kaart worden gebracht waar we al aan allemaal data (kwantitatief en kwalitatief) verzamelen. Dit zal de basis vormen voor meer datagedreven werken waar we de komende jaren mee aan de slag moeten gaan.

Ook bieden experimenten op het gebied van smart cities en AI interessante mogelijkheden voor het aantrekken van extra financiering en het beter en slimmer inzetten van onze personele capaciteit.

Geraadpleegde bronnen:

https://www.digitaleoverheid.nl/overzicht-van-alle-onderwerpen/nieuwe-technologieen-data-en-ethiek/artificiele-intelligentie-ai/innovatie-met-ai
https://www.digitaleoverheid.nl/overzicht-van-alle-onderwerpen/stelsel-van-basisregistraties/informatiebeveiliging-en-privacy/
https://www.breinstein.nl/blogs/smart-cities-wat-zijn-het-en-hoe-zijn-ze-ontstaan/
Strategisch privacy en informatiebeveiligingsbeleid 2024-2026, gemeente Stein
https://www.zeeland-connect.nl/innovatielijnen/autonoom-transport/
https://vng.nl/sites/default/files/2023-06/vng-datastrategie.pdf

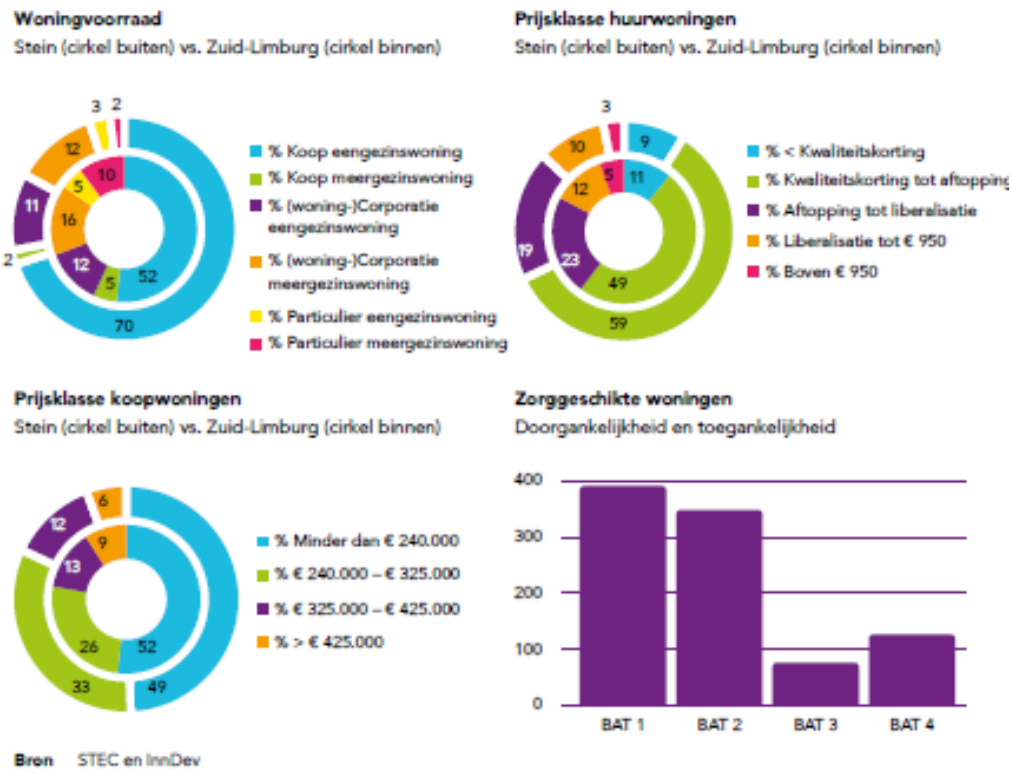
5. Wonen en ruimte

De ruimte in Nederland wordt steeds schaarser, zo ook in de gemeente Stein. We hebben ruimte nodig voor onze natuur, water, mobiliteit, woningen, duurzaamheidstransitie en onze economie. Die ruimte kan maar een keer worden ingezet. In 2022 hebben wij een omgevingsvisie opgesteld waarin we nadrukkelijke keuzes hebben gemaakt ten aanzien van onze ruimte richting 2040. Ook hebben we prioriteiten vastgelegd ten aanzien van onze woningbouw in onze woon-zorgvisie. Limburg kent ten opzichte van de Randstad relatief lagere woningprijzen. Dit is niet perse een voordeel, we zien namelijk dat sociale migratie uit de Randstad in toenemende mate aan de orde is omdat mensen met een laag inkomen geen woning kunnen vinden in hun eigen gemeente of provincie.

5.1 Soort woningen en woonbehoefte

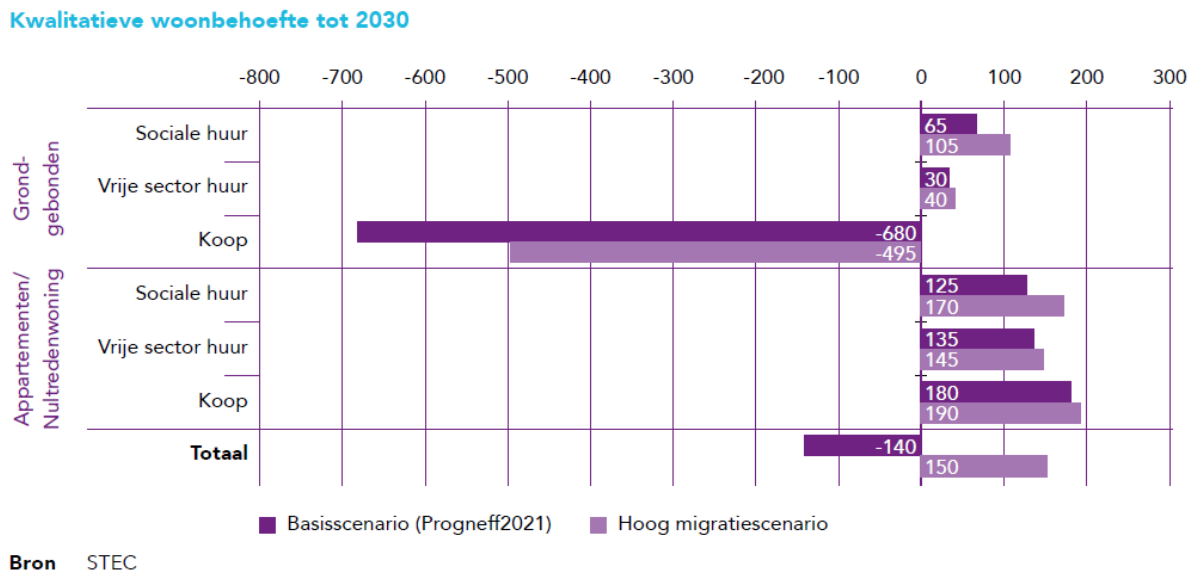
De woningvoorraad van Stein bestaat in totaal uit circa 11.853 woningen (2024,BAG/ABF). Er komen de afgelopen jaren meer woningen bij. 82,1% van de woningen in onze gemeente is een eengezinswoning. Tegenover slechts 17.9% meergezinswoningen (appartementen). Ook het aandeel huurwoningen is relatief laag, zowel in corporatiebezig (21,8%) als particulier bezit (6,2%). Binnen de gemeente is er een groot aantal rolstoel- cq verpleegzorggeschikte woningen (BAT3+4). De verwachting is dat dit ook nog stijgt in de komende jaren wat de druk op onze WMO verhoogd.

Woningvoorraad, prijsklassen en zorggeschiktheid



Bron STEC en InnDev

In de woonzorgvisie is de kwalitatieve woonbehoefte tot 2030 weergegeven.
Uit de grafiek hieronder blijkt in de gemeente Stein in 2030 een overschot te zijn aan grondgebonden woningen zowel in goedkoper/kleiner als in het duurder/groter segment. Dit overschot hangt samen met de vergrijzing en ontgroening. Ongeacht het migratiescenario worden leegstandrisico's in het grondgebonden koopsegment gesignaleerd. Ook ongeacht het scenario is de vraag naar ruimere en duurdere nultredenwoningen groot en deze trend zet zich op gelijke wijze door tot 2040. De vraag komt van ouderen die nu nog in relatief grote grondgebonden woningen en niet veel woonruimte willen inleveren. Zij hebben doorgaans meer vermogen dan jonge huishoudens en/of overwaarde op hun huidige koopwoning.



Bron: Transformatievisie Wonen Westelijke Mijnstreek, Atelier Romain 2020)

5.2 Nieuwe woonvormen

Steeds meer mensen werken vanuit hun woning of ontvangen zorg aan huis en meer mensen hebben behoefte aan tijdelijke en flexibele woonvormen. Nieuwe concepten ontwikkeld waaronder o.a. CPO, tinyhouses, hofjeswoningen, meergeneratiewoningen en de ontwikkeling van o.a. ecowijken zijn tegenwoordig niet meer weg te denken uit het woonvormlandschap. Deze concepten richten zich bijvoorbeeld op nieuwe doelgroepen van gelijkgestemden die de behoefte hebben om samen te wonen en te zorgen. In onze gemeente is CPO-traject Meerdel Elsloo een goed voorbeeld.

5.3 Gevolgen van klimaatverandering

Klimaatverandering leidt in Nederland tot zeespiegelstijging, overvloedige regenval, extremen in rivierafvoer en een toenemend aantal hete zomerse dagen. Deze veranderingen kunnen leiden tot schade, overstromingen en hitte-stress. Volgens het KNMI gaat de klimaatverandering sneller en de gevolgen zijn ingrijpender dat tot nu toe werd gedacht. Op veel plekken daalt de bodem, gaan vaker extreem zware buien voorkomen en de gemiddelde temperatuur stijgt verder en er komen vaker hittegolven voor.

Aanpassingen aan klimaatverandering (klimaatadaptie) vragen om maatregelen op verschillende terreinen. Denk hierbij aan de waterafvoer en maatregelen ter voorkoming van hitte-stress in de bebouwde omgeving. Hitte-stress kan bij kwetsbare groepen en ouderen leiden tot meer arbeidsuitval, ziekten en zelfs vroegtijdige sterfte.

Om ervoor te zorgen dat Stein klimaat bestendig wordt, streven we naar het bieden van een passende bescherming voor de effecten van klimaatverandering. De klimaatbestendigheid van een gebied is in grote mate afhankelijk van de ruimtelijke kenmerken. De ondergrond in Stein bestaat uit een combinatie van löss en klei. Er is afwisselend hellend en vlak terrein. In de kernen is veel oppervlak verhard. We willen de openbare en particuliere ruimte zo goed mogelijk klimaatbestendig inrichten. Een klimaatbestendige inrichting heeft zo min mogelijk verharding en veel groene ruimte. De ruimte wordt zoveel mogelijk multifunctioneel gebruikt: een groenstrook wordt bijvoorbeeld gebruikt als waterberging en een gevel wordt bedekt met groen.

5.4 Natuur en biodiversiteit

Het tekort aan ruimte zorgt voor een grotere druk op onze natuur en biodiversiteit, daarnaast speelt ook nog de verslechtering van de kwaliteit van onze natuur wat leidt tot het uitsterven van diverse soorten. Verzuring, uitspoeling van voedingsstoffen en overheersing door stikstofminnende planten. Dat zijn de belangrijkste gevolgen van een langdurig veel te hoge neerslag van stikstof. Droogte versterkt die schadelijke effecten nog eens. Hierbij moeten we ook goed letten op de bodem en ondergrond en ons (drink en grond)watersysteem.

De gemeente Stein bestaat voor 40,8% uit groen. Wij willen de kwaliteiten van ons unieke landschap (Maasdal en het Middenterras met de plateaus van Graetheide en Schimmert) in de gemeente Stein behouden en verder versterken. Hierbij willen wij tevens het contrast tussen de landschappelijke karakteristieken en de kunstmatige ingrepen als potentie om de identiteit van het groen in de gemeente te versterken. We stimuleren en faciliteren initiatieven gericht op onderhoud, herstel en aanleg van groene en cultuurhistorische landschapselementen, routestructuren voor extensieve recreatie (wandelen, fietsen) en het verankeren van de zorg voor het landschap in de lokale gemeenschap. Hierbij speelt ook de beleving van de kwaliteiten van ons unieke landschap een belangrijke rol.

5.5 Landbouw en landelijk gebied

De stikstof- en natuurmaatregelen die het kabinet sinds 2021 heeft ingezet, dragen naar verwachting positief bij aan de toekomstige kwaliteit van de natuur. De gemiddelde overschrijding van de kritische depositiewaarden daalt met een derde tot 2030, maar de wettelijke stikstofdoelen liggen ver buiten bereik. Voor de natuurherstelmaatregelen die sinds 2021 zijn genomen geldt dat de voortgang en effecten niet bekend zijn. In november 2024 kondigt de minister nieuwe plannen aan voor de stikstofaanpak en intensieve veehouderij welke volgens haar gebiedsgericht zullen zijn. Hierbij zijn de eerder gepresenteerde plannen van de gemeenten en provincie in het kader van de LPLG aanpak nog niet helemaal van tafel. De gemeente Stein kent slechts 35 bedrijven in de landbouw, visserij en tuinbouw. Met deze bedrijven is de afgelopen tijd gesproken over hun toekomstplannen (agrarische scan).

De belangrijkste doelen in relatie tot de agrarische grond die in de gemeente Stein beschikbaar is en als in handen is van bijvoorbeeld Grensmaas is ingezet voor het verbeteren van de natuurdoelen voor het Maasvallei gebied.

5.6 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen

De komende jaren zal er steeds meer een strijd ontstaan over de ruimte die gebruikt wordt en wie die ruimte mag gebruiken, ten koste van wat. De woningbouwopgave, wateropgave, energietransitie, economische opgaven en landbouw opgave vragen allemaal ruimte. In de nieuwe landelijke nota ruimte en de provinciale omgevingsverordening komt straks te staan wat wel en niet mag. In onze omgevingsvisie 2040 hebben wij aangegeven wat wij wenselijk vinden voor ruimte.

Schaalsprong of niet?

De provincie Limburg zet samen met gemeente Stein en Sittard-Geleen in op de verduurzaming van Chemlot, waar primair de bedrijven op de chemiesite zelf voor verantwoordelijk zijn. Chemelot als chemisch stoot van alle bedrijven in Zuid-Limburg de meeste CO2 uit en zorgt ook voor vervuiling van ons rivierwater. Dat moet de komende jaren ander en daarom zetten we samen met de rijksoverheid, de provincie, Zuid-Limburg en de bedrijven in op de verduurzaming van Chemelot en het verbeteren van de leefomgeving in de gemeente Stein. Als Chemelot erin slaagt om een van de meest duurzame chemiesites van Europa te worden kan dat in potentie zorgen voor een aanzuigende werking van kennismigranten uit de Randstad en de rest van de Euregio. Doordat technologische ontwikkelingen ook een belangrijke rol spelen in de toekomstige arbeidsmarkt en productieprocessen is het maar de vraag of er meer handen en dus meer inwoners bij gaan komen.

Inzetten op vergroeningsstrategie

Wat wel van cruciaal belang is voor de toekomst van onze gemeente is dat we naast onze woningvoorraad meer geschikt maken voor het soort mensen dat in onze gemeente woont, we ook gaan inzetten op een vergroeningsstrategie, zeker omdat ons inwonersaantal tot 2040 sterk terugloopt en steeds ouder wordt. Dat zal een grote druk zetten op onze voorzieningen zoals scholen (waar we veel geld in investeren) en wijkvoorzieningen (buurthuizen). Op termijn lopen we daarmee het risico een slapende stad te worden.

Onze natuur benutten als unieke kwaliteit

Onze natuur moeten we verder beschermen en versterken. Het overgrote deel van onze inwoners zegt zeer tevreden te zijn met de hoeveelheid natuur in onze gemeenten en hier ook graag te recreëren. Dat betekent ook dat we samen met onze inwoners en maatschappelijke partners de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor haar behoud.

Geraadpleegde bronnen:

https://www.pbl.nl/uploads/default/downloads/pbl-2023-vier-scenarios-voor-de-inrichting-van-nederland-in-2050-4832.pdf

Transformatievisie Wonen Westelijke Mijnstreek (2022)

Gemeente Stein (2023), Woonzorgvisie

STEC (2022), Woningbouwbehoefte onderzoek Stein

Gemeente Stein (2022), Omgevingsvisie 2040

6. Een duurzame samenleving

Het energiesysteem zoals we dat altijd gekend hebben zal de komende jaren explosief veranderen. Onze grondstoffen raken op en worden door geopolitieke omstandigheden steeds minder aantrekkelijk om te gebruiken. Dat zorgt ervoor dat we in grote mate meer grip willen krijgen op ons eigen energiesysteem. Ook zien we dat duurzaamheid niet alleen gericht is op de transitie van nieuwe grondstoffen voor energie, maar ook langzaam een manier van leven wordt.

6.1 De duurzaamheidstransitie van grijs naar groen

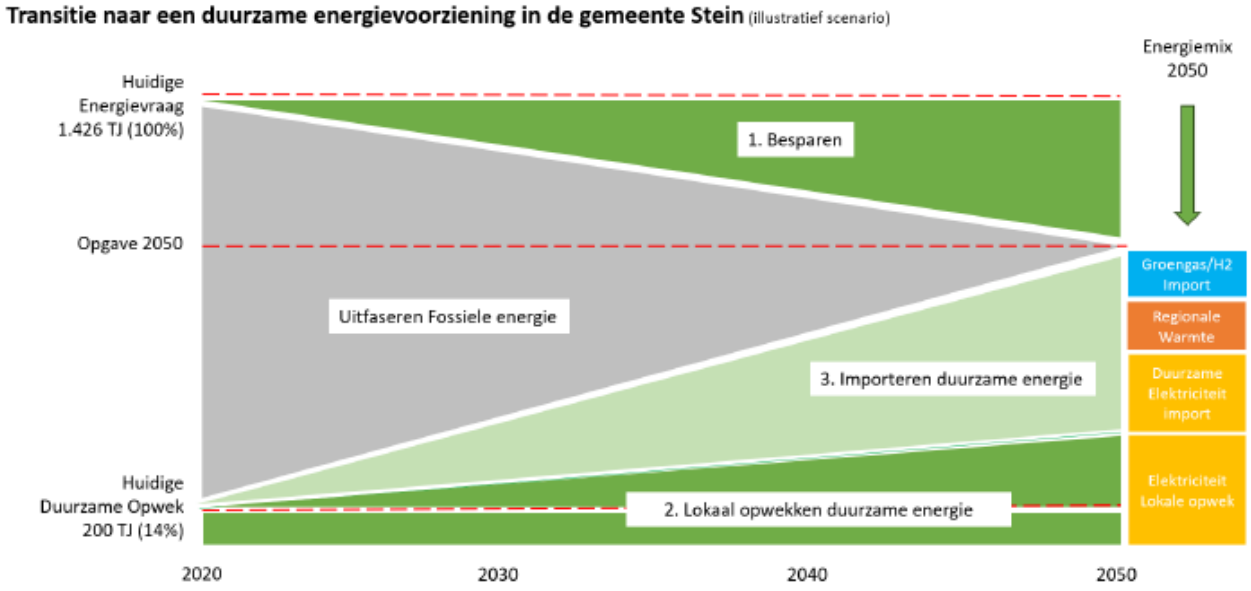
Energietransitie is de overgang van een fossiele economie met een hoge CO2-uitstoot naar een economie met een zeer lage CO2-uitstoot. De transitie is urgent om de opwarming van de aarde in deze eeuw te beperken tot maximaal 2 graden Celsius. De doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs die voor 2050 zijn afgesproken zijn ingrijpend voor het dagelijkse wonen en leven. In de Energie-agenda is opgenomen dat in 2050 80-95% CO2-reductie in Nederland moet zijn gerealiseerd. Deze reductie geldt voor energie-intensieve industrie, elektriciteitscentrales, verkeer en vervoer en voor de verwarming en het warmwater in woningen en gebouwen. Hierbij is het streven om zo min mogelijk grijze bronnen zoals aardgas en kolen te gebruiken.

De energietransitie heeft ingrijpende gevolgen voor de manier van wonen, werken, reizen en recreëren, óók in de gemeente Stein. Denk hierbij aan energieneutrale woningen, duurzame manieren van vervoer, gebruik van hernieuwbare energiebronnen (o.a. zon, wind, biogas, warrmte- en koudenetten) en ruimte voor het opwekken energie. Denk bij dit laatste aan bijvoorbeeld ruimte voor zonneweiden, het duurzaam opwekken van LED straatverlichting en wegen en fietspaden met zonnepanelen. Met de energietransitie gaan forse investeringen gepaard. Ook particuliere woningeigenaren zullen inzien dat aanpassingen in het kader van de energietransitie op termijn ook noodzakelijk zijn voor de verkoopbaarheid van hun woning.

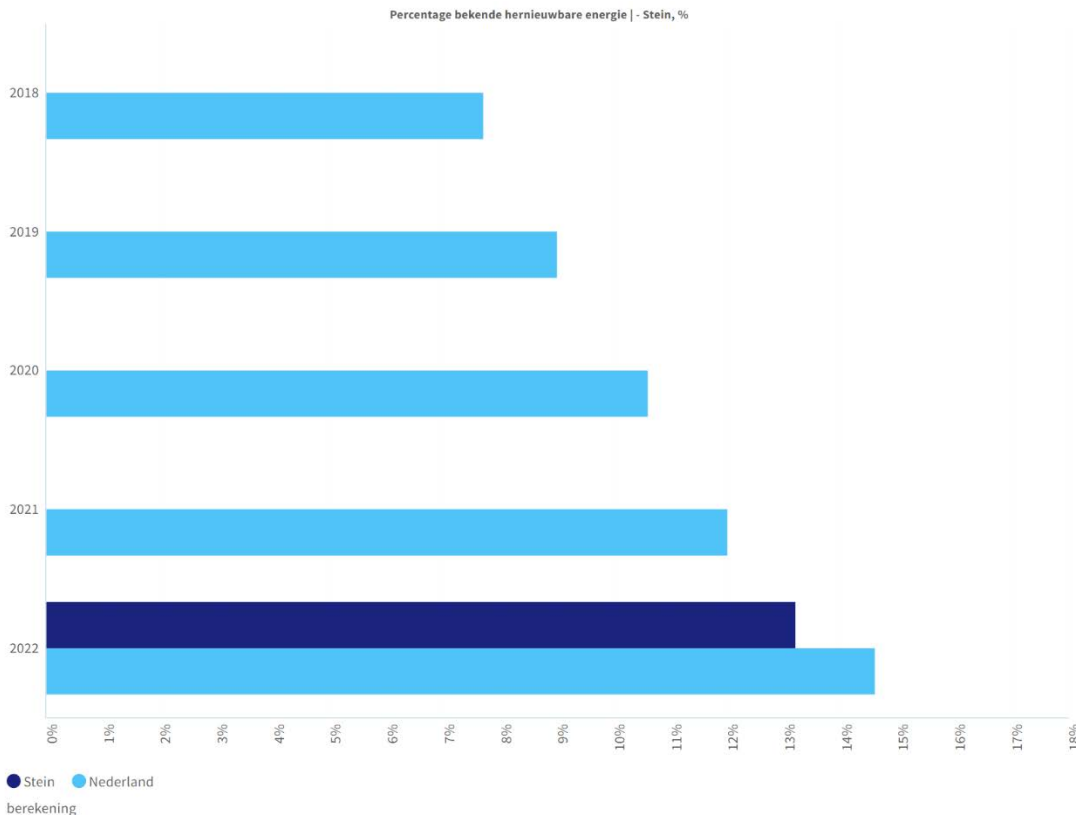
Voor warmte en warmwater moeten in 2050 (bijna) alle woningen, (publieke) gebouwen en maatschappelijk vastgoed aardgasloos zijn. Er zullen andere, duurzame energiebronnen ingezet moeten worden. Hierbij kan gedacht worden aan ‘all electric’ technieken waarbij warmte wordt geproduceerd met behulp van elektriciteit. Deze elektriciteit wordt op of rond een gebouw duurzaam opgewekt door middel van bijvoorbeeld zonnepanelen op het dak. Woningen worden al gebouwd of verbouwd als 0-op-de-meter woningen. Dit wil zeggen dat deze woning over een heel jaar gezien evenveel elektriciteit levert aan het net als van het net afneemt. Dat kan bijvoorbeeld door nieuwe isolatiemethoden en het gebruik van energiezuinige apparatuur. Het renoveren van bestaande bouw naar 0-op-de meter woningen richt zich

momenteel op corporatiewoningen (rijtjeswoningen uit de jaren 1960 en 1970). De renovatie van gestapelde bouw tot 0-op-de-meter woningen is nog in ontwikkeling.

Anno 2021 wordt in Stein 1.426 TJ energie verbruikt. Met Stein wordt overigens niet alleen de gemeente bedoeld, maar vooral ook haar inwoners, de bedrijven en organisaties die in Stein actief zijn. De gebruikers zijn vooral huishoudens, maar ook organisaties, bedrijven, automobilisten en vervoerders. Circa 60% van het verbruik wordt veroorzaakt door de woningen en gebouwen, ruim 20% door het verkeer en de rest door activiteiten van organisaties en bedrijven. Ter illustratie: het totale energieverbruik in Stein komt momenteel overeen met het gemiddeld verbruik van ruim 22.000 huishoudens in Stein (in de gemeente Stein wonen en leven circa 11.570 huishoudens).

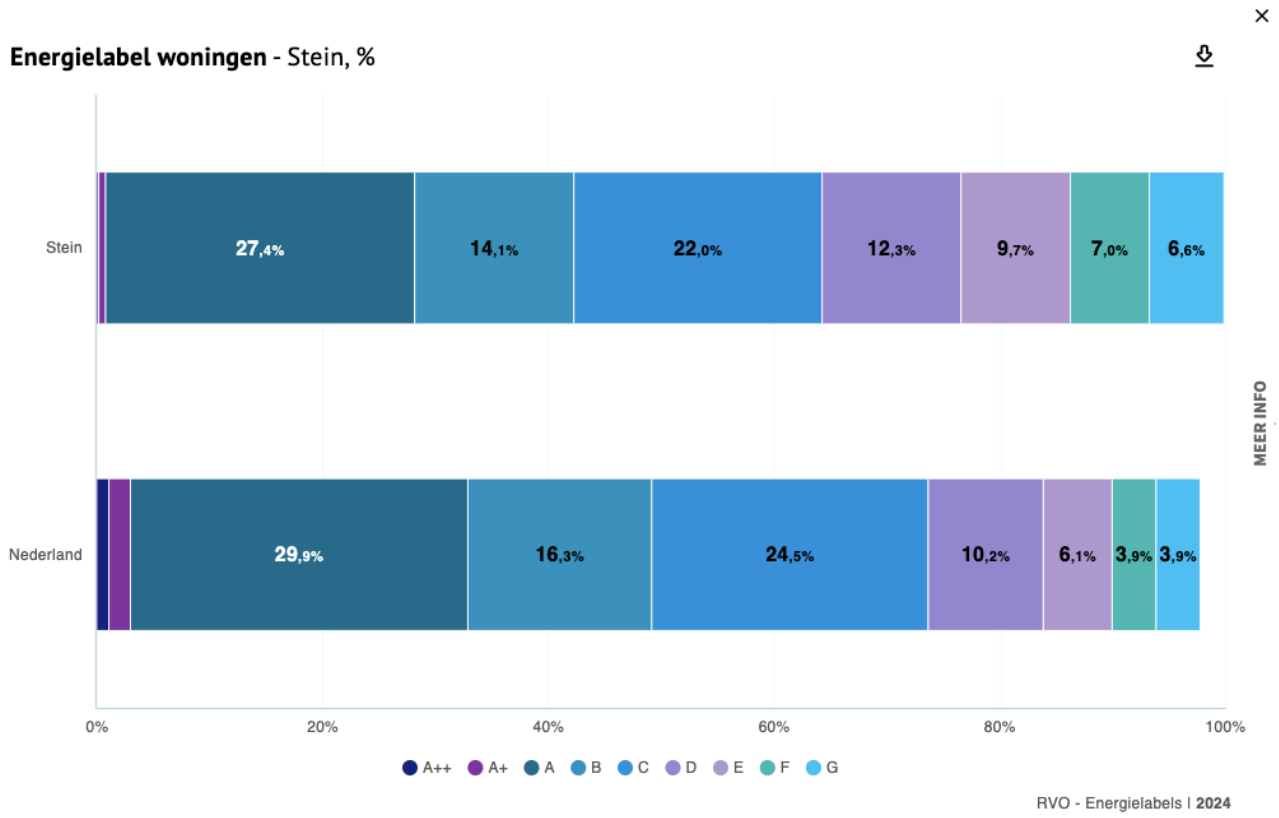


Figuur 1. De toekomstige energie-infrastructuur (t.b.v. hernieuwbare elektriciteit, warmte, gassen) is afhankelijk van ontwikkeling van de energiemix in Stein en omgekeerd: De toekomstige energiemix in Stein is afhankelijk van de ontwikkeling van de toekomstige energie-infrastructuur, rekening houdend met (on-)mogelijkheden



13% van alle gebruikte energie in Stein is groen. 48% van de huizen in Stein hebben zonnepanelen. En de meeste woningen hebben energielabel A. Sinds 2023 neemt het aantal aangeschafte zonnepanelen weer af. Dit heeft te maken met de onduidelijkheden rondom de salderingsregeling. Dit heeft ook tot gevolg dat inwoners die al gebruik maken van zonnepanelen eerder zullen overstappen op lokale energie opslag (door middel van een thuisbatterij). Energieleveranciers bieden nu al thuisbatterijen aan, die alleen gebruikt kunnen worden bij een energiecontract van hen zelf (zoals Zonneplan).

Ook wordt het vanaf 2026 gebruikelijker om huizen, scholen en bedrijven te verwarmen met warmtepompen. De gemeente is verantwoordelijk voor het opstellen van een transitievisie warmte waarmee op wijkniveau bepaald gaat worden welke wijk als eerste 100% van het aardgas af zal gaan. Rondom de gemeente Stein wordt onderzoek gedaan naar het gebruik van de restwarmte van Chemelot met het warmtenet Zuid-Limburg.



6.2 Netcongestie

Een gevolg van de duurzaamheidstransitie en het uit faseren van grijze energiebronnen is dat er steeds meer elektriciteit wordt gebruikt. Op steeds meer momenten van de dag willen we meer elektriciteit vervoeren dan ons net aankan. Dat leidt tot netcongestie (filevorming op het elektriciteitsnet). Hierdoor kunnen bedrijven, nieuwbouw- en energieprojecten vaak niet meer elektriciteit afnemen of terug leveren. De verwachting is dat dit niet voor 2030 is opgelost. We hebben feitelijk te laat geanticipeerd op een situatie waarin we zoveel elektriciteit zouden gaan gebruiken. Het risico is dat bedrijven en woningen niet meer kunnen worden aangesloten op het elektriciteitsnet.

Een van de voornaamste oplossingen van netcongestie op bedrijventerreinen is het vormen van een energiehub. Een energiehub is een lokale samenwerking tussen verschillende partijen die energie verbruiken en/of opwekken. Deze partijen stemmen de processen van energieopwekking, opslag, conversie en verbruik op elkaar af, zodat de pieken in de elektriciteitsvraag worden verminderd en er lokaal weer ruimte ontstaat voor nieuwe elektriciteitsvragers.

Naast het vormen van energiehubs wordt er ook door netbeheerders gekeken naar slimme afspraken om het bestaande energienet beter te benutten. Hierbij ligt de spits vermijden (of peakshaving) ten grondslag, om zo de momenten dat het net belast wordt over de dag te verspreiden, waardoor congestie tegengegaan wordt.

In Limburg wordt op twee plekken hard gewerkt aan de verzwaring van het net. In Maasbracht en Greatheide moeten zogenaamde super kracht stations komen (380kv kabels). Deze infrastructuur is cruciaal om netcongestie op termijn terug te kunnen dringen. Het grootste nadeel van deze transitie is dat het enorm veel ruimte in beslag neemt. Alleen al in Stein komen er de komende 5 jaar 140 nieuwe elektriciteitskastjes bijplaatsen.

6.3 Elektrische mobiliteit

Stein heeft relatief veel privaat autobezit (15.389) en weinig openbaar vervoer. Dat maakt dat er voor autodelen in Stein mogelijk weinig animo is. Desalniettemin is het stimuleren van deelauto's belangrijk om een alternatief te bieden voor privaat autobezit. Er zijn 382 elektrische auto's in de gemeente Stein. Dit is het totaal aantal in november 2024 bij de RDW op kenteken geregistreerde elektrische auto's in de gemeente Stein die op de batterij rijden en met een stekker opgeladen worden. Volgens de laatste schatting van brancheverenigingen BOVAG en RAI zijn er 22,8 miljoen fietsen in Nederland. Daarmee bezit iedere Nederlander dus ruim 1,3 fiets, en dat is uniek in de wereld. 1,8 miljoen van deze fietsen zijn elektrisch ondersteund. Het aantal speed pedelecs (snelle elektrische fietsen) ligt iets boven de 14.000. Nergens in de wereld wordt zoveel gefietst als in Nederland.

6.4 Van bezit naar gebruik

Veel groene technologieën staan op het punt om concurrerende alternatieven te vormen voor fossiele brandstoffen, zowel in de energieopwekking (hernieuwbare energie) als in de chemie (biobased economy). Door digitalisering ontstaat een beweging naar de zogenoemde sharing economy, waardoor het belang van het bezit van producten afneemt en consumenten in toenemende mate producten delen (zoals auto's, gereedschap etc). Verder ontstaan er door verbeterde recycling nieuwe mogelijkheden om grondstoffen terug te winnen en opnieuw in te zetten (circular economy). In Nederland produceren we jaarlijks bijna 490 kilo afval per persoon. Rond de 60 procent daarvan leveren we gescheiden in. Papier en glas staan aan kop: daarvan brengen we meer dan 75 procent naar de papierbak of glasbak. Van het gft wordt 65 procent gescheiden, plastic verpakkingen en drinkpakken zijn in opmars. In Stein produceren we 126,2 KG restafval per jaar. In de circulaire economie proberen we zo min mogelijk nieuwe grondstoffen te gebruiken en zo veel als mogelijk te hergebruiken. Een trend die daarbij past is de trends van bezit naar gebruik. Waarbij we producten niet meer voor onszelf hebben, maar via diensten afnemen en dan weer teruggeven. Denk aan deelauto's of een abonnement op Netflix of mudjeans. Deze trends zal de komende jaren naar verwachting groeien en is ook nodig om de grondstoffen zo min mogelijk uit te putten.

6.5 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen

De gemeente Stein staat in lijn met de klimaatdoelen de komende jaren voor forse uitdagingen. Oa. het aardgasvrij maken van wijken, het isoleren van woningen, gemeentelijk vastgoed en bedrijven en het behalen van de RES doelstellingen zijn belangrijke opgaven. We kunnen niet alles te gelijk doen of zelf doen. Daarvoor moeten we slim samenwerken met anderen en vooral ook onze inwoners en

ondernemers. Voor de energietransitie hebben we voldoende geschoold personeel nodig dat ons kan helpen naar de transitie van grijs naar groen. Dat biedt gezien de krappe arbeidsmarkt de komende jaren uitdagingen. Ook de netcongestie is een probleem dat snel moet worden opgelost, maar de verwachting is dat het veel ontwikkelingen zal gaan stagneren zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave van onze gemeente of het verduurzamen van onze bedrijfsterreinen.

Kansen circulaire economie

De energietransitie gaat samen met de opkomst van een nieuwe, ‘groene’ economie die gebaseerd is op schoon, circulair en bio-based. Een aantal ondernemers ziet nu al dat deze omschakeling van een economie gedreven door fossiele brandstoffen naar een circulaire economie rendabel kan zijn. Industrieën die blijven vasthouden aan het gebruik van fossiele brandstoffen, kunnen op termijn de boot missen en omzet en banen verliezen. Daarnaast kunnen nieuwe, innovatieve ondernemers zorgen voor ‘groene’ groei door nieuwe banen te creëren. Als gemeente Stein kunnen we een bijdrage leveren aan de kringloop en bedrijven aantrekken die rondom Chemelot een actieve bijdrage leveren aan de transitie naar een circulaire economie. De gemeente Stein heeft momenteel geen circulairiteitsagenda waar diverse verschillende beleidsdomeinen samen komen. In lijn met de ontwikkeling van de gemeente Sittar-Geleen en Chemelot is het wenselijk om ons meer te gaan richten op circulariteit.

Inwonersbetrokkenheid bij de energietransitie

De gemeente Stein kent geen energie coöperatie, maar heeft wel uitgesproken dat 50% in lokaal eigendom moet zijn bij grote ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld zonneparken. Veel inwoners zien zonnepanelen en isolatie als de beste oplossing voor onze energietransitie, maar dat is bij lange na niet voldoende. Ook geven inwoners aan dat ze willen zien dat de gemeente het goede voorbeeld geeft in het van het gas afgaan en dat ze eerder bereid zijn te kiezen voor duurzame oplossingen als dat tegen subsidie mogelijk wordt gemaakt. De betrokkenheid van inwoners rondom de energietransitie is niet heel groot. In de gesprekken met inwoners in de totstandkoming van de omgevingsvisie 2040 werd de energietransitie niet als een belangrijk onderwerp aangemerkt. Dit thema staat bijvoorbeeld lager dan wonen. Om inwoners mee betrokken te laten zijn bij dit thema kunnen we experimenteren met een inwonersgroep die als ambassadeur functioneert. Zoals bijvoorbeeld gemeente Roermond doet met de groene transformator. Onderdeel hiervan is wel dat je goed in beeld hebt wat de wensen en behoefte zijn van onze inwoners door middel van leefstijlenonderzoek.

Geraadpleegde bronnen:

https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/hernieuwbare-energie-2
https://www.limburger.nl/cnt/dmf20240415_93608399
https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2017-van_betalen_voor_bezit_naar_betalen_voor_gebruik-2821.pdf
https://meterinsight.com/actueel/energietransitie-in-nederland-trends-en-ontwikkelingen-in-2024/
https://allecijfers.nl/gemeente/stein/
Gemeente Stein (2023) Energiestrategie
https://www.tennet.eu/nl/congestieonderzoek-brabant-en-limburg
https://www.fietsersbond.nl/organisatie/fietsen-cijfers/
https://www.pwc.nl/nl/themas/megatrends/duurzaamheid.html
https://www.pbl.nl/onderwerpen/klimaat-en-energie

7. Bestuur en democratie

Voor een gemeente die past in een democratisch georganiseerd systeem zijn bestuurlijke en democratische trends van belang. In dit hoofdstuk beschrijven we de staat van de democratie, het politieke landschap en de toenemende complexiteit om goed invulling te geven aan het uitvoeren van taken als decentrale overheid. Steeds meer Nederlanders wijzen overheidsgezag af of zijn hier kritisch op. 30 procent van de inwoners verlangt hardere actie als de overheid veelvuldig niet naar hen luistert. 6 procent van de inwoners vindt dat de overheid hard, en desnoods met geweld, aangepakt moet worden. (Online) agressie tegen politieke ambtsdragers neemt toe, met name richting vrouwen en in steden. Georganiseerde criminelen ondermijnen vaker het werk en de integriteit van decentrale overheden.

7.1 Democratie en rechtstaat onder druk

Voor de Tweede Kamer verkiezingen in november 2023 hadden vooral hoger opgeleiden vertrouwen in de politiek. Lageropgeleiden hadden het minste vertrouwen in de politiek, wat zich ook vertaalde in het stemgedrag bij lokale en landelijke verkiezingen. Maar daar lijkt kort na de verkiezingen van november 2024 verandering in te zijn gekomen. Gekeken naar de hele bevolking is het vertrouwen van 29 procent in september 2022 (het dieptepunt van de laatste jaren) gestegen naar 42 procent in juni 2024 met name onder lageropgeleiden. Ook zijn er nu meer politici in de Tweede Kamer praktisch of middelbaar geschoold, dan in de periode daarvoor. In de gemeente Stein was de opkomst bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2023 78,2 % wat relatief hoog is.

Ondanks dat zien we de democratie en de rechtstaat wereldwijd onder druk staat, ook in Nederland. Steeds meer landen bewegen naar een autocratie. Waarbij de rechten van de democratie onder druk komen te staan. Zoals bijvoorbeeld de politieke gelijkheid, Vrije media, een onafhankelijke rechtelijke macht. Volgens onderzoeksinstituut V-Dem is de wereld weer teruggevallen naar het niveau van 1986. Een groot aantal democratieën, zowel jonge als oude, heeft te maken met verval. Op dit moment leeft 72 procent van de wereldbevolking in een autocratie.

Een goede lokale democratie is mede afhankelijk van onze gemeenteraadsleden. Zij beschermen onze democratie. Een goede weerspiegeling van onze samenleving is daarin wenselijk. Maar steeds minder raadsleden willen zich opnieuw verkiesbaar stellen (nog maar een kwart van alle raadsleden). Dat heeft te maken met enerzijds een groeiende polarisatie, stijgende werkdruk en een lage vergoeding voor het raadswerk.

7.2 Meer lokale politiek

In 2022 ging 53% van de inwoners in Stein naar de stembus. Na de verkiezingen van maart 2022 leverden lokale partijen de meeste wethouders (bijna 500), bijna 25 procent meer dan vier jaar eerder. Dat is nog niet alles: ze haalden ook meer wethoudersposten binnen dan op grond van de verkiezingsuitslag mocht worden verwacht. Meer lokale politieke partijen wordt ook wel lokalisme genoemd. Lokale partijen lijken in het voordeel van inwoners vaker op te komen voor dat wat lokaal speelt en zich daarmee af te zetten tegen rijksbeleid.

7.3 Decentralisatie van rijkstaken naar gemeenten

Sinds 2015 is er een aanzienlijk aantal taken gedecentraliseerd naar gemeenten. Daarnaast zorgen ook bredere maatschappelijke opgaven en ontwikkelingen voor meer taken en verantwoordelijkheden op lokaal niveau. Dit betekent dat er niet alleen veel meer uitvoeringvraagstukken bij gemeenten zijn belegd, maar ook dat de uitvoering binnen gemeentelijke organisaties een steeds groter deel van de werkzaamheden vormt.

Het beeld dat naar voren komt in onderzoek van de VNG (2021) is dat de gemeentelijke uitvoering krachtig is, maar kwetsbaar, zeker op lange termijn. Krachtig omdat gemeenten in staat zijn om, met hun eigen unieke kenmerken en binnen de specifieke lokale context, hun taken integraal en in onderlinge samenhang uit te voeren en daarbij lokaal maatwerk te leveren en dichtbij inwoners te staan. Maar ook kwetsbaar, omdat gemeenten toenemend tegen hun grenzen aanlopen wat betreft personele capaciteit en expertise, organisatieprocessen en sturing en niet in de laatste plaats financiële middelen. Ook ontvangen gemeenten de afgelopen jaren via SPUK (Specifieke uitkeringen) middelen voor het uitvoeren van bepaalde taken.

7.4 Samenwerken

Kleine gemeenten tot ongeveer 25.000 inwoners omvatten samen 19% van de totale oppervlakte van ons land en vertegenwoordigen 2,1 miljoen Nederlanders. In het huidige tijdperk van bestuurlijke innovatie wordt de rol van kleinere gemeenten steeds belangrijker. Kleine gemeenten staan bestuurlijk en ambtelijk dicht bij hun inwoners, maar worstelen met de hoeveelheid taken die er op hun afkomt. Dat vraagt van hun om slim samen te werken met anderen en gebruik te maken van technologie. In kleinere gemeenten is er meer ruimte voor integraal werken omdat ambtenaren vaak generalisten zijn in plaats van specialisten. Op die manier kan intern slimmer worden samengewerkt. Ook samenwerken in de regio of in het bieden van dienstverlening aan onze inwoners kan samenwerken een belangrijke rol gaan spelen de komende jaren. Op de schaal van Zuid-Limburg zijn er verschillende factoren die de regionale samenwerking bevorderen of belemmeren bij het realiseren van publieke waarde. De grote urgentie vanuit de brede welvaartscijfers helpt om gezamenlijk actie te ondernemen. Eveneens bevorderlijk zijn goede voorbeelden in de regio en de aanwezigheid van een agenda met draagvlak van betrokkenen, en het belang dat maatschappelijke en economische partners hechten aan de regio. Aan de andere kant zijn er in het BRE rapport (Berenschot 2021) ook veel factoren die de samenwerking kwetsbaar maken, zoals

een onderstroom in de samenwerking. Daarbij gaat het niet om structuren, schalen of governance, maar over cultuur, interne verhoudingen en onderlinge dynamiek. Verder noemen de gemeenten bijvoorbeeld de focus op structuur in plaats van strategie, een gebrek aan overzicht en inzicht in regionale activiteiten, en beperkte uitvoeringskracht in veel gemeenten. Zowel gemeenteraad en college, ambtelijke organisatie als onze inwoners denken dat er voordelen te halen zijn uit samenwerking met andere gemeenten en overheden om doelen te bereiken. De gemeente Stein kent in totaal 45 formele samenwerkingsverbanden.

7.5 De gemeente Stein als werkgever

Ongeveer 40 procent van de werkgevers in het openbaar bestuur ervaren een tekort aan personeel. Dat wordt duidelijk uit onderzoek van TNO. Nog eens 28 procent verwacht een tekort binnen nu en twee jaar door uitstroom van pension gerechtigden. Uit het Integraal Overzicht Financiën Gemeenten 2024 van Binnenlandse Zaken bleek onlangs al dat de uitvoeringskracht van gemeenten achterblijft bij de toename van ambities en taken. Vooral bij kleinere gemeenten is dat het geval. Dat komt vooral door een gebrek aan voldoende personeel. Het aantal openstaande vacatures bij gemeenten was eind vorig jaar ruim tweemaal zo hoog als eind 2019. Mede door dat personeelstekort hebben gemeenten zelfs moeite om invulling te geven aan hun reguliere activiteiten, aldus het ministerie.

Maar, de gemeente als werkgever is in trek bij de Nederlandse beroepsbevolking. Een kwart wil werken bij een gemeente. Dat blijkt uit het employer branding onderzoek naar het imago van werken bij gemeenten onder de Nederlandse beroepsbevolking uitgevoerd door onderzoeksbureau Sparkey/Motivaction in opdracht van A&O fonds Gemeenten.

De rol van gemeentemedewerkers verandert snel door de digitale revolutie. Technologie speelt een steeds grotere rol, wat vraagt om nieuwe vaardigheden zoals digitale geletterdheid en het vermogen om mee te gaan met snelle technologische ontwikkelingen. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van data-analyse bij beleidsvorming of het inzetten van AI bij dienstverlening. Daarnaast zijn er ethische vragen rondom privacy en transparantie die steeds belangrijker worden.

Net als in voorgaande jaren was 42 procent van de instromers jonger dan 35 jaar. Het merendeel van de gemeenten (83 procent) ervaart geen belemmeringen bij het werven van jongeren (in 2022: 76 procent). Mede door de vergrijzing wordt het behoud van jonge medewerkers steeds belangrijker. Toch voert 65 procent van de gemeenten daar geen actief beleid op. In 2022 gold dit voor 62 procent van de gemeenten.
De belangrijkste oorzaken van lang of extra lang verzuim waren in 2023 werkdruk en -stress (66 procent). In 2023 namen wel meer gemeenten (67 procent) dan in 2022 (56 procent) maatregelen om de werkdruk terug te dringen. De meest genomen maatregelen zijn het uitbreiden van de formatie en bezetting, het voeren van gesprekken en coaching en prioritering van werk.

Binnen de gemeente Stein zijn de afgelopen jaren veel nieuwe collega's komen werken, die als ambassadeur voor onze gemeente werken. Veel daarvan zijn jong en kiezen bewust voor de gemeente Stein als werkgever. Dat moeten we koesteren en verder uitbouwen de komende jaren, zonder daarbij onze organisatiekracht te verliezen.

7.6 Een dienstverlenende gemeente

Gemeenten willen steeds vaker de burger centraal stellen bij het ontwerpen van hun informatievoorzieningen. Dit betekent dat gemeenten moeten nadenken over de behoeften van burgers en bedrijven en hoe informatie op een toegankelijke manier kan worden aangeleverd. Deze benadering gaat verder dan technologie en omvat een bredere erkenning van maatschappelijke betrokkenheid.

Een cruciaal aspect van deze aanpak is het actief betrekken van de gemeenschap door middel van diverse mechanismen, van traditionele enquêtes tot digitale feedback-tools, om zo de lokale betrokkenheid te vergroten en beleid te vormen op basis van directe feedback.

Ook burgerzaken krijgt de komende jaren te maken met diverse ontwikkelingen die de dienstverlening aan onze inwoners anders maakt. Zo komen er steeds meer digitale producten, waardoor inwoners niet meer naar een fysiek loket hoeven te komen voor veel zaken. Paspoorten en rijbewijzen zijn daar nu nog van uitgezonderd, maar kunnen in toekomst wellicht ook via andere organisaties worden opgehaald. Een steeds verder digitaliserende overheid gaat gepaard met de verplichting om inwoners daarbij te helpen. Zo heeft iedere gemeente een informatiepunt digitale overheid waar inwoners die niet digitaal vaardig zijn geholpen kunnen worden.

7.7 Opgaven, kansen en oplossingsrichtingen

Een toenemende polarisatie in de samenleving en stijgende werkdruk zorgen voor kwetsbaarheden in ons openbaar bestuur. Van raadsleden tot wethouders en burgmeesters, maar ook ambtenaren. Inwoners willen vaker dan vroeger hun zin krijgen en nemen geen genoegen met een nee. Sinds 2023 is het vertrouwen in de overheid weer langzaam aan het toenemen, maar op veel plekken wordt dat nog niet zo gevoeld. Lokaal kunnen we profiteren van laagdrempelige samenwerking aan opgaven met onze inwoners. Daarom is participatie zo ontzettend belangrijk.

Participatiebeleid herzien

De dienstverlening aan onze inwoners wordt dus steeds digitaler, wat voor afstand tussen ons en onze inwoners kan zorgen. Door samen met onze inwoners na te denken hoe we onze dienstverlening kunnen verbeteren en nieuwe oplossingen te bedenken werken we meer vanuit een ontwerpgedachte die aansluit op de vraag en behoefte van onze inwoners. Ook moeten we inwoners een duidelijk palet aan mogelijkheden kunnen presenteren hoe zijn inspraak en invloed kunnen hebben op ons beleid. Daarom zal in 2025 ook ons nieuwe participatie beleid worden opgesteld, dat richting geeft ook de manier waarop

wij onze diensten aan inwoners verlenen. Het opstellen van nieuw participatie beleid wordt opgevolgd door nieuw dienstverleningsbeleid.

Traineeships en ambassadeurschap

Een goede manier om jongeren kennis te laten maken met onze organisatie is een traineeship. In de provincie Limburg werken provincie Limburg en verschillende gemeenten binnen het traineeprogramma Richting Zuid aan het boeien en binden van jonge medewerkers. Door in verschillende organisaties, aan verschillende opgaven te werken ontwikkel je een brede kennis en set vaardigheden. De gemeente Stein is momenteel nog geen onderdeel van een traineeprogramma, maar kan dit in de toekomst wel worden. Ook kunnen er afspraken worden gemaakt voor bestaande medewerkers en de uitwisseling van arbeidskrachten tussen diverse gemeenten of maatschappelijke organisaties door bijvoorbeeld tijdelijk te werken aan een opdracht die meerdere gemeenten raakt.

Onze medewerkers, bestuurders en raadsleden zijn de belangrijkste ambassadeurs voor ons werk. En daarom moeten we toewerken naar mee transparantie over het werk dat we doen en hoe dat werkt. Een blog, vlog of podcast kan bijdragen aan die transparantie.

Geraadpleegde bronnen:

Ipsos I&O (juni, 2024): 'Vertrouwen in overheid gestegen, met name onder lager opgeleiden'

Josse de Voogd, René Cuperus: 'Atlas van Afgehaakt Nederland. Over buitenstaanders en gevestigden' (2021)

https://www.uva.nl/content/nieuws/nieuwsberichten/2023/11/democratisch-verval.html

https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2024/01/22/hoe-kijken-nederlanders-naar-onze-democratie-en-rechtsstaat

https://www.argumentenfabriek.nl/wp-content/uploads/2024/07/TabletboekToekomstbestendigdecentraalbestuurdef.pdf

https://staatvanhetbestuurdashboard.nl/dashboard/3/29

https://www.aeno.nl/uploads/Decentrale-HR-monitor-DEF.pdf

Berenschot (2023) Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem Zuid-Limburg

https://www.raadsleden.nl/assets/documents/oin23-1055_-_rap_-_aantrekkelijkheid_van_het_raadswerk.pdf